

Försvarshögskolan

Försvarsmaterielanskaffning i sex Natoländer – en utvärdering

Förstudie

Pierre Erik Gunnarsson (dr)

Pierre Erik Gunnarsson, Institutionen för Krigsvetenskap,
Försvarshögskolan

SWEDISH DEFENCE UNIVERSITY REPORT SERIES 2026:4
Utgivare Försvarshögskolan
Utgivningsår 2026

ISBN 978-91-88975-69-0
ISSN 2004-7894
DOI: <https://doi.org/10.62061/bysi7098>

© författaren
Försvarshögskolan
Box 278 05
115 93 Stockholm
www.fhs.se

Sammanfattning

Denna förstudie undersöker nationella prioriteringar vid försvarsanskaffning i sex europeiska länder – Finland, Frankrike, Nederländerna, Tyskland, Polen och Storbritannien. Syftet med studien är att bereda väg genom kompetensuppbyggnad för djupare systematiska jämförelser med för Sverige särskilt relevanta länder.

Studien jämför förvärv i dessa sex länder med fokus på prioriteringsstrategier och faktiska förvärv. Den utgår från antagandet att situationen 2022 utgör en kritisk vändpunkt för materielanskaffningar efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och syftar till att lägga grunden för en bredare och mer omfattande jämförande analys. Studien visar att policyprioriteringarna kring anskaffning av försvarsmateriel skiljer sig åt i formulering och betoning mellan länderna, men har liknande innehåll, och att det finns spårberoenden (path dependencies) i anskaffningsstrategierna. Ökningarna av försvarsmateriel på plattformsnivå, det vill säga, av större materielsystem, verkar dock ha börjat redan före 2022, åtminstone i fallen med "frontstaterna" Polen och Finland.

De större länderna för försvarsmaterielutveckling har varit förhållandevis långsamma med att upprusta med förvånansvärt små förändringar i deras arsenaler med tanke på hur mycket pengar som nu strömmar in för försvarsanskaffning. I alla länder har problem identifierats i organiseringen av anskaffningsprocessen med bristande precision i strategiformulering eller i upphandlingsorganisationen. Trots att de betonar vikten av allianstillhörighet rör sig alla de studerade länderna samtidigt mot protektionism och mer nationalistisk inriktning.

Ämnesord: Försvarsmaterielanskaffning, försvarsmaterielupphandling, försvarsplanering, Försvarsförmåga, försvarsprioriteringar, logistik, materieförsörjning, spårberoende

Abstract

This pre-study examines national technology priorities in defence acquisition in six European countries – Finland, France, the Netherlands, Germany, Poland, and the United Kingdom.

The study compares acquisition in six countries with an emphasis on their prioritisation strategies and actual acquisitions. The study proceeds from the assumption that the situation in 2022 constitutes a critical juncture for acquisitions after Russia's full-scale invasion of Ukraine and aims to provide a foundation for broader and more comprehensive comparative analysis.

The study shows that the policy priorities for defence materiel acquisition diverge in formulations and emphasis but have similar content, and that they display path dependencies in the acquisition priorities. The recent surge in acquisitions, however, seems to have started already before 2022, at least in the cases of "front states" Poland and Finland, whereas the larger arms developing countries have been slower to move, meaning surprisingly few changes can be noted (yet) in their arsenals in view of how much money is now pouring into acquisitions and defence.

In all countries, procedural and institutional problems pertaining to the procurement system can be observed with lack of precision in the strategy process or the acquisition organisation. It appears all countries, whilst pledging allegiance to their allies are simultaneously moving into a more nationalist and protective direction.

Keywords: Defence materiel acquisition, defence materiel procurement, arms procurement, strategic priorities, capability planning, path dependency,

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	5
1. Introduktion: bakgrund och problem	7
1.1 Syfte och frågeställningar	9
1.1.1 Frågeställningar	9
1.1.2 Avgränsningar och begrepp	9
1.2 Forskning om materielanskaffning.....	12
2. Metodik	15
2.1 Ansats och disposition	15
2.2 Underlag.....	16
2.3 Källkritik.....	19
3. Landstudier	20
3.1 Finland	20
Budgetmässiga förutsättningar	20
Uttalade materielprioriteringar	21
Styrning och kontroll	22
Tillsyn.....	22
3.2 Frankrike	23
Budgetmässiga förutsättningar	23
Uttalade materielprioriteringar	24
Styrning och kontroll	24
Tillsyn.....	27
3.3 Nederländerna	27
Budgetmässiga förutsättningar	27
Uttalade prioriteringar	28
Styrning och kontroll	29
Tillsyn.....	30
3.4 Polen	30
Budgetmässiga förutsättningar	30
Uttalade prioriteringar	31
Styrning och kontroll	32
Tillsyn.....	33
3.5 Storbritannien.....	33
Budgetmässiga förutsättningar	33
Uttalade prioriteringar	34
Styrning och kontroll	35

Tillsyn.....	36
3.6 Tyskland	36
Budgetmässiga förutsättningar	36
Uttalade prioriteringar	37
Styrning och kontroll	37
Tillsyn.....	38
4. Analys.....	39
5. Slutsatser	42
6. Huvudstudieansats.....	46
7. Referenser	49
7.1 Forskningsartiklar mm	49
7.2 Offentligt tryck	53
7.3 Sekundärintervjuer	59
7.4 Artiklar och Pressrelaser	59
Bilaga 1: Förändringar i arsenaler 2022 vs 2025, bis.....	64
Finland.....	64
Frankrike	67
Nederländerna.....	73
Polen	76
Storbritannien	81
Tyskland.....	85
Förklaringar till bilaga 1	89
Bilaga 2: Kritiska teknologier	90
Finland.....	90
Frankrike	91
Nederländerna.....	92
Polen	94
Tyskland.....	95
Storbritannien	96

1. Introduktion: bakgrund och problem

I denna studie undersöks uttalade policyprioriteringar och faktisk anskaffning av försvarsmateriel i sex europeiska länder – Finland, Frankrike, Nederländerna, Polen, Storbritannien och Tyskland med referens till olika strategiska inriktningsdokument med det förändrade säkerhetspolitiska läget efter den ryska invasionen av Ukraina 2022 som utgångspunkt.

Anskaffning av militära system kan betraktas som en form av statlig maktutövning där militära anskaffningsbeslut kan ses som uttryck för nationers försvarsvilja. Innehav och användning av vissa vapensystem fyller också en symbolisk och ideologisk funktion där staters säkerhetspolitiska val även formas av identiteter och normsystem (Wendt, 1999, s.246–247).

Vid anskaffningsbeslut måste säkerhetspolitiska prioriteringar i sin vidaste bemärkelse kombineras med strategiska, operativa, ekonomiska och innovationstekniska avvägningar i ett svåröverblickbart samspel mellan aktörer i komplexa administrativa processer inom försvar, politik, industri och forskning (Louth & Taylor, 2017). Redan på nationell nivå är detta komplicerat med avvägningar mellan ibland konkurrerande försvarsgrenar och på flera interventionsnivåer (strategisk, taktisk och operativ), där samtidig hänsyn ska tas till gammal, ny och framtida materiel och en snabb teknikutveckling ger allt fler valmöjligheter. Till detta kommer internationell samordning gentemot NATO, EU och andra regionala institutioner. Frågan är här vilka övervägningar som manifesteras i prioriteringsuttalanden i olika dokument och vad man faktiskt anskaffar. Empiriskt är detta område underbelyst, för att det till sin natur är svårtillgängligt, multidisciplinärt och omgärdat av sekretess. Projektforskning, ingenjörsvetenskaperna och mikroekonomi tenderar att röra sig på tekniska delområden såsom revision, kontroll, projektstyrning och lagerstyrning, medan makroekonomer och statsvetare gärna rör sig på en abstrakt nivå.

Försvarsforskningen vid militära akademier och institut för tillämpad forskning uppehåller sig ofta vid området som en funktion av logistik. I praktiken beffiner sig materieförsörjning på en slags mesonivå, i skärningen mellan politik, teknik, handel och krigföring (Smith, 2022).

Definition och avgränsning av området materieförsörjning varierar över tid och har i Sverige definierats som en process som syftar till att ta emot till Försvarsmakten anskaffade förnödenheter (inkl. materiel), förrådshålla förnödenheter, planera materiel efter behov (både avseende insatsförband och produktionen av dessa), förbereda och lämna ut förnödenheter till kund och ha en rättvisande tillgångsredovisning. Det handlar då mer om att se materieförsörjning som en logistikfunktion. I den här förstudien är nyanskaffning av försvarsmateriel i fokus.

I en vidare kontext genomgår sedan 2022, efter det drastiskt försämrade säkerhetspolitiska läget, europeisk försvarsmaterieförsörjning betydande förändringar. Geopolitiska spänningar, ökad teknologisk komplexitet och tekniklösningar, och krav på interoperabilitet mellan olika system och gränssnitt gör materielprioritering central för staters försvarsförmåga. Stora resursförstärkningar har gjorts i alla studerade länder, mestadels i stor enighet. Att mobilisera kapital har här blivit ett eget komplext frågeområde. Trots mångåriga institutioner inom EU och NATO och upprepade initiativ för samordning samt trycket från kriget i Ukraina och den utgifts och förmågeutveckling som detta framtvingat (Hellberg & Lundmark, 2025), finns fortsatt betydande nationella skillnader i strategi, lagstiftning och industripolitik vad gäller försvarsmaterielanskaffning mellan allierade länderr, under det att det från alliansperspektiv argumenteras att nationell anskaffning medför dubblerade system, högre kostnader och bristande leveranssäkerhet.

Försvarsmaterielprojekt representerar ofta staters största enskilda anskaffningskostnader samtidigt som flerfaldiga hotbilsscenarioer ska mötas med ändliga resurser. Prioriteringar behöver alltid göras utifrån önskade teknisksystem, modernitet, hotbild, risk, geopolitiska förhållanden och ekonomi. Det kan också på goda grunder, sett till den historiska utvecklingen av vapensystem, hävdas att komplexiteten i politiska, tekniska, militära, ekonomiska och administrativa beslutsprocesser ökar och att beslutsfattare ställs inför allt svårare och alltmer kostsamma val. Felaktiga prioriteringar, tekniskskiften och inlåsningsmekanismer riskerar leda till, och har genom historien lett till, höga samhällskostnader, innovationsförluster och ödesdigra strategiska konsekvenser då fel materiel anskaffats (Posen, 1984). Forskningen om detta förefaller högst ofullständig i fråga om komparativa analyser av prioriteringar och kontroll över försvarsanskaffningar över tid. Flera forskningsfält är relevanta för att genomlysna området materielanskaffning och kan exempelvis

fokusera policyförändringar inom ett politiskt system, policy-anpassning och variation i resultaten av policyer (Hill & Hupe, 2006, s.15).

Denna förstudie belyser vilka prioriteringar som gjorts sedan 2022, för att bereda väg för mer djupgående studier.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna förstudie är att ge Myndigheten för Totalförsvarsanalys MTFA ett kunskapsunderlag om hur materieförsörjningen organiseras och styrs i sex europeiska länder. Målet är att ge underlag, perspektiv och lärdomar för kommande analys och utvärderingar av svensk materieförsörjning, där materieförsörjningen ses som en viktig del av det militära försvarets förmågeutveckling.

1.1.1 Frågeställningar

- Vilka prioriteringsuttalanden görs sedan 2022 rörande försvarsmaterielanskaffning i sex Nato länder?
- Hur har materielanskaffningarna utvecklats sedan 2022?
- Vilka frågor ska belysas av huvudstudien?

1.1.2 Avgränsningar och begrepp

Studien har utförts i ljuset av de dramatiska geopolitiska förändringarna efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. Under processens gång tillkom Natos kapacitetskonferens sommaren 2025 då man enades om att försvarsutgifterna ska nå 5% av BNP, under trycket av Trump II och ett vacklande amerikanskt stöd till de allierade.

Förstudien syftar inte till att studera organisation och bakomliggande administrativa processer i anskaffningen, däremot kan de uttalade prioriteringar säga något om underliggande processer, inklusive riskanalyser, hotbilder och om studerade länders ambitioner. Studien avgränsas också till att belysa det specifikt nationella. Även om NATO och EU nu utövar ett inflytande på materielanskaffningen i samtliga studerade länder, bortser förstudien från detta.

Med materielanskaffning avses inte här försörjningsberedskap (Försvarsberedningen, 2017; Regeringen, 2023 s.188), då det är en annan och bredare diskussion än den om materielanskaffning: Totalförsvarsförsörjning inkluderar även exempelvis mat, vatten, energi, transporter och råvaror, och inte bara för krig utan också för kris.

En avgränsning är även från begreppet logistik, som bl a avser lagerhållning och operativ hantering. Här studeras nyanskaffning i snävare betydelse, även om logistik både kan ses som ett operativt spørsmål (Olofsson, 2025, s.10) eller i sitt bredaste perspektiv, där (Ecles, 1959) menar att logistik sammanbinder ett lands ekonomiska och militära styrka för att som riksrevisionen framhåller, vidga perspektivet till *"förmågan att planera och genomföra anskaffning och lagerhållning av viktiga förnödenheter, transporter av personal och materiel, reparationer och underhåll samt sjukvård"* (Riksrevisionen, 2025). Perspektivet på materielanskaffning kan även breddas ytterligare, till att också omfatta strategisk forskning och innovation, internationell förhandling och juridik.

Definitionerna av materielanskaffning har inte varit konstanta, ens i ett kortare tidsperspektiv i Sverige: Försvarsstrukturutredningen (SOU 2011:36) introducerade i betänkandet *Forskning och utveckling samt försvarslogistik* begreppet *"sammanhållen försvarslogistik"* som integrerade logistik (logistikledning, förnödenhetsförsörjning, teknisk tjänst, försvarsmedicin och transporttjänst) med områdena materieförsörjning, infrastruktur, kontraktering och upphandling i syfte att omorganisera och spara pengar (SOU 2016:88, s.33). Försvarslogistik omfattade därmed materielens hela livscykel men även områden som inte är materielrelaterade. Däremot innefattades *inte* forskning och teknikutveckling. SOU 2016:88 *Logistik för högre försvarsberedskap* valde att skilja på materielanskaffning som *"investeringar i ny materiel eller ny förmåga hos materielen handlar om produktion av resurser för framtida användning i krigsförbanden"* medan logistik ses som *"förutsättningsskapande verksamhet för att krigsförbanden ska kunna genomföra utbildningar, övningar, operationer och upprätthålla incidentberedskap samt tillgänglighet och beredskap"* (SOU 2016:88, s.129). SoU 2022:24 beskrev därefter materieförsörjningen som verksamheten för att säkerställa det militära försvarets behov av materiel och tjänster i fred, kris och krig. Materieförsörjningen inkluderade nu materielens hela livscykel inklusive forskning och teknikutveckling för att erhålla teknisk kunskap, värdera teknik och materiel samt utveckla tekniska lösningar. Dessutom omfattar materieförsörjningen verksamhet för planering och ledning samt systemledning.

Materieförsörjning kan sammanfattas som begrepp för all verksamhet som genomförs av staten eller på statens uppdrag för att säkerställa att det militära försvaret har tillgång till relevant och användbar materiel över tid (SOU 2022:24, s.71ff). För denna studie är det en viktig observation att begreppen anskaffning, försörjning och logistik inte definierats entydigt och inte används konsistent över tid ens i svensk statlig kontext. Att använda begreppen i dess vidaste mening är inte lämpligt i en tidsavgränsad studie som denna. Därför används begreppet anskaffning i den smalare betydelsen som SOU 2016:88 anger, nämligen ***investeringar i ny materiel eller ny förmåga handlar om produktion av***

resurser för framtida användning i krigsförbanden. Därmed avgränsas i denna studie operativ logistik och när prioriteringsuttalanden analyseras kommer endast dokument som rör nyanskaffning av materiel beaktas. Med materiel avses vidare varken råvaror eller komponenter, utan system.

Figur1: Begreppsmängders relationer som de uttolkats i denna studie.

Efter att ha definierat relationerna mellan begrepp enligt ovanstående (figur 1), behöver vi också definiera vad som avses med begreppet prioritering. Prioriteringar, eller *"tydliga preferenser ska tolkas så att politikerna vet vad de vill och kan rangordna sina önskemål"* (Lewin, 2022). I fråga om anskaffningsbeslut kan vi anta att det inte är enbart politiska prioriteringar som spelar in utan även militära, ekonomiska, tekniska och en mängd andra faktorer. Utgångspunkten är dock att rationalistiska modeller, som präglar allmän offentlig administration också präglar försvarsanskaffning: *Very few insights from public administration or political science have been so generally adopted by practitioners as the stages model of the policyprocess* (Hill & Hupe, 2006, s.2). Louth & Taylor (2017, s.9) placerar prioriteringsbeslut på politisk nivå, efter att militära kravspecifikationer genererats och före själva anskaffningen. Inom NATO återges också en starkt rationalistisk modell i *MC 400/3 – Guidance for the NATO Defence Planning* (NATO, 2025b). Denna modell har bl.a. kritiserats (Foster, 2025) utifrån att en konflikt kan uppfattas mellan Natos kollektiva och nationella mål.

Rationella beslutsmodeller har kritiserats utifrån iakttagelser om att sådana modeller inte överensstämmer med verkligheten (Hajer & Wagenaar, 2003; Power, 2004). Hajer & Wagenaar (2003) observerar att objektiv eller teknisk styrning inte fungerar i ett nätverksamhälle med många aktörer, flytande gränser mellan stat och samhälle, hög komplexitet, osäkert kunskapsläge och divergerande värderingar. Detta synsätt återkommer även i bland annat Peters (2014) och (Landström et al, 2020, s.1065).

1.2 Forskning om materielanskaffning

Det finns ingen samlad teoribildning om försvarsmaterielanskaffning och än mindre om prioriteringar inom densamma. Försvarsanskaffning kan förstås på olika sätt, utifrån olika perspektiv, där forskningen bitvis varit abstrakt och sökande ifråga om hur detta område ska organiseras på ett välfungerande sätt.

Under de senaste decennierna har förvaltningsforskning i allt högre grad fokuserat på multiorganisatoriska miljöer och relationer mellan statliga och icke-statliga organisationer för att genomföra program. Institutionell analys kan här användas för att bättre förstå interaktion mellan policyaktörer och de faktorer som driver policyresultat (Baldwin et al, 2019). Sådan analys kräver omfattande intervjuer och fältarbete för att fånga interaktionsmönstren och skulle bli alltför krävande för en komparativ analys som denna. Försvarsmaterielanskaffningens karaktär fångas dock i ett stort antal akademiska arbeten (Markowski et al, 2017; Hartley, 2019; Bitzinger, 2021) som sammanfattningsvis konstaterar att materieförsörjning band annat beror på säkerhetspolitiska mål och nationella strategiska prioriteringar, förvaltningskultur och industriell kapacitet. Stor uppmärksamhet har ägnats statens förhållande till försvarsindustrin och aspekter av suveränitet (Dunk, 2023; Deverell, 2025) samt internationalisering (Britz, 2004; Eriksson, 2006) och aktörsrelationer mellan stat och företag i transatlantisk eller europeisk kontext (Lundmark, 2011; Gunnarsson, 2022).

Archuleta (2016) framhåller en slagsida i statsvetenskaplig forskning mot att internationella relationer och säkerhet, där mer forskning skulle behövas om administrativ styrning och förvaltning av försvarsverksamhet. Policyimplementeringsforskare har sekunderat denna uppfattning och har lyft fram inflytandet av tjänstemän för styrning snarare än strategier och beslut i de högre politiska stratosfärerna (Lipsky, 1980; Hill & Hupe, 2006). Det finns också forskning om påverkan av isomorfa tryck (Di Maggio & Powell, 1983) tex professionalisering och standardisering genom internationella organisationer eller standardiserande ramverk. Exempelvis kan generella normer för riskhantering och intern kontroll skapa formell men inte reell kontroll (Power, 2004) av betydelse för materielanskaffning.

Forskningsläget i fråga om öppet tillgängliga komparativa landanalyser av försvarsförsörjningsprocesser är svagt, men forskning pågår. Den franska försvarsforskningsorganisationen IRIS publicerar sedan 2024 en serie jämförande analyser (IRIS, 2025 - så långt av fem länder). Tysk forskning (Frühbeis et al, 2025) har utfört benchmarking av försvarsanskaffningen i 7 större länder och därvid noterat en tendens att olika länder fokuserar enskilda moment, tex upphandling snarare än hela försörjningskedjan. De konstaterar att ingen konsoliderad modell finns, medan partiella moment överbetonas i olika modeller och att den operativa beställningsprocessen ter sig som en "blind fläck" samt att länken mellan efterfrågan, upphandling och leverantörer är svag, och att strategiska anskaffningsbeslut berörs mycket lite av de befintliga modellerna. Edström och

Westberg (2022) har utfört en jämförande dokumentanalys av anpassningen av militära strategier i 11 forna östblocksländer och konstaterar betydande olikheter beroende på (1) relativ makt och position i det internationella systemet, (2) nationella geografiska egenskaper; och (3) historiska erfarenheter och operationaliserar försvarsstrategi genom att bland annat studera anskaffningar av försvarsmateriel.

DeVore (2019) försöker förstå vad som driver nationer att anskaffa försvarsmateriel nationellt, trots att det, enligt honom, saknas ekonomiska motiv och kommer bland annat till slutsatsen att "teknonationalism" driver detta framåt, dvs uppfattningen att nationell teknikutveckling är centralt för staters tillväxt, identitet och rang i det internationella systemet samt att försvarsindustrin också driver civil tillväxt. Förutom teknonationalism, förklarar De Vore nationell anskaffning med behov av försörjningssäkerhet och militär anpassning.

För anskaffningens organisation observerar Hartley (2019) och Bitzinger (2021) att hierarkiska system tenderar att prioritera nationell säkerhet och suveränitet, medan nätverksbaserade modeller främjar flexibilitet och teknisk samverkan. Markowski et al (2017) lyfter fram att kontraktsstyrda modeller, som den brittiska, tenderar att ge ökad kostnadseffektivitet men kan försvaga statens direkta inflytande. Christensen et al. (2016) visar att samordningsstrukturer inom säkerhet mer generellt kan förstås som en balans mellan hierarki, nätverk och marknad där styrform påverkar hur teknikområden prioriteras och hur risker hanteras i anskaffningskedjan.

Statsvetenskapliga strömningar ger övergripande förklaringar till att förstå försvarsmaterielanskaffning: *Klassisk realism* menar att stater agerar utifrån makt och nationellt intresse; militär styrka och självförsörjning blir då centrala för att upprätthålla nationell säkerhet (Van Evera, 1999; Mearsheimer 2001). Enligt *neorealism* förklaras staters agerande av det internationella systemets struktur. Försvarsmaterieförsörjning blir en konsekvens av anarki och säkerhetsdilemman (Jervis, 1978; Waltz, 1979; Posen, 1984). Med detta synsätt kan dominanta aktörers försvarsmaterielanskaffning minska en mindre aktörs självförsörjning. *Neoklassisk realism* skulle förstå försvarsmaterieförsörjning snarare som en konsekvens av en kombination av externa hot och interna faktorer. En stats industriella bas, institutioner och politiska koalitioner påverkar dess faktiska förmåga till försvarsmaterieförsörjning (Willardson, 2022, s.125). Enligt *konstruktivismen* är staters identiteter, normer och idéer centrala för deras agerande och formar även hotbilder. Staters materieförsörjningsstrategier blir därmed en funktion av hur hotbilder uppfattas (Adler, 1997, s. 322). *Köpenhamnskolan* kan här uppfattas som en besläktad ansats, som ger en förståelse för hur frågor politiseras och "säkerhetiseras", där en fråga presenteras som ett existentiellt hot, vilket kräver extraordinära åtgärder (Buzan et al, 1998, s.256) som förflyttar en fråga från det politiska till det säkerhetspolitiska området, vilket legitimerar snabba undantagsåtgärder. Denna ansats förefaller belysande för

flera länders beslut efter 2022 att kraftigt öka sina försvarsutgifter.

Interdependensansatsen lyfter snarast fram de ömsesidiga beroenden och effekter som präglar dagens globala relationer (Keohane & Nye, 2012, s.8). Dessa beroenden får också effekter på industriella leveranskedjor. Samarbete kan här leda till både ömsesidiga beroenden som minskat sårbarheter och skapa asymmetriska maktförhållanden. I Sverige var det en utgångspunkt under "*den strategiska timeouten*" (omkring 1995–2020); att säkerhet ska byggas genom ömsesidiga beroenden. Numer framhålls en mer nyanserad syn: "*globaliseringen har ökat både sårbarheter och möjligheter i leveranskedjor*" FOI (2020, s. 11). Statsvetenskapliga skolbildningar som betraktar statens som en internationell spelare tycks kunna sammanfattas i två huvudgrupper, en som består av realister som ser staten som sökande säkerhet genom maktposition och en annan som ser staten som sökande säkerhet i beroenden.

Historisk institutionalism (Herbert Simon, 1998, Sorensen, 2014) är en allmän samhällsvetenskaplig forskningsmetod som ger en teoretisk ram och analytiska verktyg för att studera kontinuitet och förändring i offentlig politik och hur prioriteringsbeslut kan påverkas vid samhälls- och teknikskiften. Sorensen (2014) skissar ett ramverk för att förstå institutioner, beroenden (*path dependency*), återkopplingseffekter i offentlig förvaltning, inkrementell kontinuitet och snabb förändring (*critical junctures*) med trögheter som gör det svårt att avvika från redan inslagna vägar på grund av långvariga bindningar som medför "*inlåsnings*" i doktrin, teknologier, leverantörsväl och industriprioriteringar. Applicerat på materielanskaffning kan man alltså förstå anskaffningar som beroende av tidigare val, institutionell tröghet, maktrelationer, historiska erfarenheter och kritiska brytpunkter snarare än som en produkt av logiskt sekvenserade beslut.

2. Metodik

2.1 Ansats och disposition

Förstudien använder en komparativ fallstudiedesign. Jämförande fallstudier kan bygga på principen om *Most Different Systems Design* (Przeworski & Teune, 1970), vilket innebär att man identifierar variabler som skiljer sig i liknande system. De studerade länderna skiljer sig visserligen åt vad gäller historia, industriell kapacitet, politisk kultur och säkerhetspolitiskt läge, men de konfronteras alla med den gemensamma utmaningen att säkra och prioritera sin försvarsmaterielanskaffning inom NATO-kontexten.

Innehållsanalys används för att undersöka hur materielprioriteringar framställs i statliga policyuttalanden i sex länder. Metoden är lämplig för att analysera både vad som sägs och hur det sägs (Vedung, 2018), men är känslig för tolkningsbias. Tillförlitligheten stärks här genom att data trianguleras genom flera källor (Jensen & Sandström, 2017), där olika typer av prioriteringsdokument analyseras och olika typer av empiriska utfall granskas.

Observationer redovisas i samma struktur för alla de jämförda länderna:

Ett lands anskaffningsförmåga regleras av *budgetmässiga förutsättningar* och handlar om hur stor andel av BNP som satsas på försvar, försvarsmateriel och i fråga om statsskuldkvotens utveckling.

Uttalade materielprioriteringar studeras genom innehållsanalys av sex länders uttalade prioriteringar i centrala policydokument. Prioriteringar uttrycker mål, som i sin tur är uttryck för policys, föreställningar och idéer. Ordet "prioritering/en/ar" och näralliggande termer är alltså vägledande för att identifiera relevanta uttalanden i statliga inriktningsdokument, utredningar, och lagstiftning om vilka kritiska teknologier och materiel som identifieras. Sökningar har gjorts på svenska, engelska, franska, nederländska och tyska. För polska och finska har maskinöversättning använts. Det är inte givet att det räcker att söka efter ordet "prioritering" för att konstatera faktiska prioriteringar, utan de kan ha uttryckts i form av mål, krav, önskemål eller inriktning av kritiska förmågor och teknologier. Kritiska teknologer är definitionsmässigt ett flytande begrepp: EU (2023) har listat tio teknikområden som kritiska för EU:s ekonomiska säkerhet. Vart och ett av de tio områdena omfattar i sin tur ett varierande antal underområden vilket i sin tur innebär att ett 40-tal tekniker innefattats. Vinnova (2024, s.34) konstaterar att "*inga av teknikområdena eller delområdena inom dessa har odiskutabla operationella definitioner, avgränsningar, eller etablerade nomenklaturer*". Till detta

kommer att politiska uttalanden om vad som anses centralt för strategisk autonomi och försvar kan uttalas flyktigt utan att detta länkas explicit till "prioriteringar" eller ens specifikt för vilket ändamål strategisk autonomi behövs men där ändå en prioritering är underförstådd. Ett exempel på sådan flyktig formulering är "*the Commission will track industrial capacity - starting with air and missile defence, drones, and space systems - to ensure Europe can meet its most urgent needs*" (Fiorilli, 2025). De teknologiska prioriteringar som identifierats är listade i bilaga 2.

Prioriteringarna kan också uttryckas genom nationell *styrning och kontroll* över kritiska teknologier genom bestämmelser för import, export och direktinvesteringar.

Slutligen finns observationer om *tillsyn* av försvarsmaterieförsörjningen, där mycket av materialet hämtats från granskningsorgan som parlament och revisionsorgan,

Uppgifter om de *faktiska anskaffningarna* finns i bilaga 1, med referensår 2022, 2025 och framtida anskaffningsplaner, såvitt sådan påträffas i artikelsökningar. Också finansieringen ger en indikation om realisering av prioriteringar.

I bilaga 2 förtecknas de *teknikområden* som förstudien identifierat som prioriterade i de genomgångna underlagen.

2.2 Underlag

Uttalanden om materielprioriteringar har i denna studie identifierats i sex typer av policydokument på statliga hemsidor: strategidokument som gäller i) säkerhetspolitiska mål, ii) försvarsstrategi, iii) materielanskaffningsstrategier, iv) industristrategier, v) innovationsstrategier och vi) rymdstrategier. Kontinuitet, periodisering och innehåll i dessa underlag varierar mycket mellan och inom länder. Skilda regeringar kan ha olika prioriteringar och betona olika kritiska teknologier och olika typer av materiel. Även om målet är att identifiera de senast utgivna dokumenten, är formuleringen av försvarspolitiska mål, enligt public choice-teorin, en omstridd process som speglar att olika försvarspolitiska intressenter försöker maximera sin nytta inom ramarna för försvarsrelaterade resurser. Prioriteringar kan således skifta från en administration till nästa, men hela området kan också avgränsas på olika sätt, vilket innebär att man kanske inte ens ger ut samma typ av dokument som föregående regering. Områden som ofta knyts till försvaranskaffningspolicy är exempelvis innovationspolicy (Markowski et al, 2010) och även rymdpolicy. Vägen från prioriteringsuttalande till faktiskt anskaffning är lång och kan ofta avvika från initiala planer.

Nedan sammanställs de sex typer av dokument som analyserats, där förekomsten av mer detaljerade prioriteringar anges i grönmarkerade fält. I vissa fall saknas en öppet tillgänglig officiell policy (markeras orange):

Land	1. Säkerhet spolitisk strategi	2. Försvars strategi	3. Materiefö rsörjningss strategi	4. Försvarsi ndustri strategi	5. Innovatio ns- strategi	6. Rymd- strategi
Finland	<u>Säkerhets kommitté n:</u> <u>Totalförs vars strategi</u> (2025)	Försvars ministeri et: <u>Försvars strategi</u> (2025)	<u>Materielpoli cy Strategi</u> (<u>2023</u>)	<u>Att säkra Finlands försvars teknologis k-a och industriell a bas</u> (2016)	<u>Flerårig FoU plan</u> (2024) VTT (2023)	<u>Rymdstrate gi 2030</u> (2025).
Frankrike	<u>RNS - Revue nationale stratégique</u> (2022) <u>RNS</u> (2025)	<u>LPM 2024- 2030</u> <u>LPM 2026</u>	<u>DGA - vision stratégique</u> (2023)	Saknas ¹	<u>France 2030</u> <u>French Tech 2030</u>	<u>SDSGN: National Space Strategy</u> <u>2025-2040</u>
Neder- länderna	<u>Försvarsvi sion 2035</u> (2020)	<u>Vitbok</u> (2024).	Uppdaterin gar på MvD hemsida	<u>Defence Strategy for Industry and Innovatio n 2025- 2029</u>	Samma som till vänster	<u>Lange- termijn ruimtevaart agenda</u> (2025)
Polen	<u>Nationell säkerhets strategi</u> (2020)	Försvarss strategi 2032 (2017)	<u>utvecklings program 2025-2039</u> (2025) <u>Uttalanden av materielver ket</u> (2025)	Strategia rozwoju przemysłu obronneg o hemlig	Saknas en enhetlig strategi	<u>Polskiej Strategii Kosmicznej</u> (2017)

¹ Försvarsindustripolitik täcks in genom långtidsplaner, uppdateringar till dessa samt DGAs verksamhet.

Storbritannien	<u>Nationell säkerhetsstrategi</u> (2025)	<u>Strategic Defence Review</u> (2025)	<u>Defence equipment plan 2022-2032</u> (2022)	<u>Defence Industrial Strategy</u> (2025)	Innovationsstrategi från 2021	<u>Defence space strategy</u> (2022) <u>National space strategy</u> (2021)
Tyskland	<u>Nationell säkerhetsstrategi</u> (2023)	<u>Försvarspolitiska riktlinjer</u> (2023)	<u>Nationell säkerhets- och försvarsindustri strategi</u> (2024)	Samma som till vänster	Innovationsstrategi från 2018	<u>Rymd säkerhetsstrategi</u> (2025)

Tabell 1: Dokumentation studerad per land för att identifiera prioriterad försvarsanskaffning

En indirekt metod att identifiera prioriterade områden är att fastställa vilka områden man uttalat vill skydda, exempelvis genom vad som sägs om utländska direktinvesteringar (*foreign direct investments - FDI*) och vad som inte får exporteras eller importeras eller om man riktar upphandlingar direkt till vissa områden med särskilt önskvärd nationell produktion.

Till skillnad från dessa policyuttalanden finns också en konkret empirisk verklighet med faktisk budgetering och försvarsmaterielanskaffning (bilaga 1). För bilaga 1 har *International Institute for Strategic Studies – IISS Military Balance* varit en utgångspunkt. IISS täcker dock inte försvarselektronik men rapportering om sådant finns i facktidskrifter, tex *Defense News*.

Materialet som användas i denna studie är således:

- 1) *Primärmaterial*: officiella policyinriktningsdokument hämtade från försvarsdepartementens hemsida, från parlamentariska underlag samt pressreleaser
- 2) *Sekundärmaterial*: Nyhetsartiklar med prioriteringsuttalanden samt forskningsöversikter. Dessa inhämtas genom abonnemang från olika nyhetssajter samt systematisk konsultation av *Defense News*, *Europaportalen* och *Politico* under 2025.
- 3) *Kvantitativa underlag* om anskaffningsvolym och budgetar genom konsultation av SIPRI, Eurostat, IISS och NATO-statistik, samt material från SOFF och AIS.

I denna förstudie görs kvantitativ operationalisering genom att, bortanför prioriteringsuttalanden, mäta insats genom budgetallokeringar och kvantitativ

anskaffning av olika tekniksystem i de valda länderna, ur det material som påträffats inom ramarna för studien.

Analysenhet	Indikator
Försvarsbudget	% av BNP 2022-2026
Materielbudget	% av Försvarsbudget 2022-2026
Systemenheter	Antal systemenheter Förändringar 2022, 2025 (och därefter)
Materielursprung	% Självförsörjning
Tekniksystem	Uttalade prioriterade områden och planer och nationella mål. Uttalade exportrestriktioner och investeringsbegränsningar

2.3 Källkritik

En utgångspunkt för studien är att försvarsprioriteringar delvis är sekretessbelagda och att öppenhet varierar med de institutionella traditioner som styr försvarsmaterielanskaffning. FMV meddelade under studiens gång att deras landanalyser är sekretessbelagda, likaså har NATO information om nationella mål som inte är öppet tillgängliga. Det finns med andra ord en stor mörkerzon av icke klarlagda prioriteringar. De flesta större försvarssystemanskaffningar i demokratier måste emellertid passera en beslutsprocess som också omfattar parlamenten.

Avgränsningar mellan kritiska teknologier är inte självklara. Många system kan tänkas integrera flera teknologier och det kan vara svårt att förstå vad som inräknas, där det öppna materialet anger övergripande teknologier eller oprecisa angivelser, exempelvis som *"ny teknik"*.

De nationella styrdokumenterna är inte alltid fullt jämförbara från ett land till ett annat. IISS data har visat sig pålitliga då data kontrollerats, men detaljeringsgrad och klassificeringen i redovisningen har visat sig variera något över tid, vidare finns en eftersläpning i rapporteringen där publicerade uppgifterna avser föregående år.

IISS rapporteringen är i huvudsak på systemnivå. Därmed faller rapportering om mindre drönare, ammunition, cyber, IT, kommunikation och elektronik utanför den redovisade materielen. Det är möjligt att man också kunde ha studerat anskaffning utifrån en teknikhistorisk ansats, där prioriteringar också drivs av förekomsten och tidpunkter för genombrott av nya tekniker.

3. Landstudier

Urvalet omfattar sex europeiska länder som alla är av särskild relevans för Sverige genom stora materielutbyten, samarbeten och/eller likhet i flera dimensioner. Frankrike, Storbritannien och Tyskland är motiverat att studera i egenskap av de största och viktigaste försvarsmaterielproducerande länderna i Västeuropa med global export. Finland och Polen som räknas som "frontstater" mot Ryssland. Nederländerna som anses ha en liten men kapabel försvarsmakt och stark ekonomi och har strukturella likheter med Sverige. De 6 länderna delar sinsemellan ett antal relevanta egenskaper på enhetsnivå via gemensam krigsplanering och anpassning till Natos strategier, standarder och krav på militära kapaciteter. De står alla rimligen inför samma utmaningar i materielanskaffning, nämligen att uppnå en ekonomisk och effektiv försörjning med hänsyn till europeiska och transatlantiska samarbeten. Dessutom delar de västerländska demokratiska värderingar och påverkas av EU:s upphandlingsregler och övriga policyramar. De har alla avsevärda försvarsförmågor genom beredskapsnivå, resursallokeringar och/eller försvars teknologisk kompetens. De valda länderna skiljer sig dock genom historiska erfarenheter, politisk kultur, förvaltningstraditioner, försvarsdoktrin, industriella kapaciteter, resurser och säkerhetspolitiska kontexter (inklusive geografi).

3.1 Finland

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 2

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis
Försvarsandel BNP	1.46%	1.54%	1.41%	1.69%	2.12%	2.40%	2.77%	3.0% ²
Materielutgifter	21.14%	21.63%	19.88%	33.54%	42.54%	40.91%	45.97%	Underskott
Underskott	65.3%	75.3%	73.2%	74.0%	77.5%	82.1%	86.8%	89.1%

Tabell 2, *Försvarsfinansiering och underskott i Finland, med underskott i rött* (IMF, 2025, NATO 2025a).

Finland har förbundit sig till Natos nya mål om totalförsvarsutgifter på 5 procent och till riktlinjerna i försvarsredogörelsen. I den finska försvarsrapporten för 2025 förbinder man sig att öka utgifterna över 3 procent av BNP fram till 2029. Denna ökning genomförs också med tilläggsbudgetar, exempelvis EUR 3 miljarder

² Försvarsministern, 2025.

under 2023–24 för flygplansanskaffningar 2025–29. Utöver den nuvarande budgetens basnivå kommer därtill cirka EUR 6 miljarder anvisas under de kommande tio åren för materiell utveckling av försvaret (Försvarsministeriet, 2025).

Finland har erhållit ca EUR 1 miljard i lån från EU:s lånemekanism SAFE.

Uttalade materielprioriteringar

En form av prioritering anges i regeringsdeklarationen där det skrivs att det finns anledning att satsa på militära rörlighet, beredskapen inför hybrid- och cyberhot samt gemensamma snabbinsatsstyrkor (Statsrådet, 2023, s.185). Finlands försvarsmakt arbetar med en *tolvårig utvecklingsplan* som uppdateras vart fjärde år för att utveckla försvarsförmågan. Information om innehållet i utvecklingsplanen och dess genomförande har inte kunnat påträffas, men utvecklingsplanen består av nio utvecklingsprogram, som indelas i delprogram och projekt. Enligt en finsk effektivitetsgranskning har indelningen i program förtjänsten att den ger en tydlig ram för de inblandade men den kritiserats för att vara oflexibel i förhållande till snabba hotbildsförändringar och saknar anpassbarhet (Statens revisionsverk, 2025).

2023 års *Materiel Policy Strategi* ger inte detaljer om vilken materiel som ska anskaffas, men anger en allmänt hållen inriktning om vad som ses som viktigt, nämligen militär försörjningssäkerhet, utvecklingsprogram, projekt och upphandlingar, försvarsindustri, forskning och utveckling, internationellt materielsamarbete och hållbar utveckling, men för själva genomförandet hänvisas till andra framtida dokument (Försvarsministeriet, 2023, s.14). I *Försvarsministerns redogörelse* (Försvarsministeriet, 2024, s.43) anges däremot mer detaljerade prioriteringar inom FoUI avseende fjärrstyrda och autonoma obemannade system, informationsbehandling, lägesuppfattning samt på kvantteknik och ”banbrytande teknik i allmänhet”. I det internationella samarbetet prioriteras krävande övningsverksamhet, materielsamarbete, forsknings- och utvecklingsverksamhet, operativt samarbete samt förmåga till informationsutbyte, som prioriterade anges även inriktningar inom NATO, EU och *Nordefco*. Via *Nordefco* utbyter Finland information med övriga Norden om planerad nationell anskaffning för att identifiera och utnyttja möjligheter till gemensamma utvecklingsprogram, upphandling och underhåll av befintliga och framväxande kapaciteter. 10 arbetsgrupper arbetar inom områden som anses fördelaktiga för nordiskt vapensamarbete (Nordefco, 2018;2025). Härutöver finns fördjupade bilaterala samarbeten, särskilt med Sverige.

En tydlig och aktuell "*kritisk teknologilista*" för Finland har inte påträffats. Kritiska teknologier avhandlas dock i *Att säkra Finlands försvars teknologiska och industriella bas*

(Försvarsministeriet, 2016, avsnitt 5). Där utpekade fyra teknologiområden kritiska för nationellt försvar med fokus på kommunikationsteknologier, materialteknologier, "stora system" och dess underhåll samt biokemi (se bilaga 2). Detaljerna om teknikområdena beskrivs mer utförligt i *Försvarsmaktens teknologistrategi* som dock inte kunnat påträffas i denna studie.

När det gäller fastställande av nyckelprioriteringar för framtida innovationer och forskning är policyriktlinjer under utarbetande (VTT, 2024). I den liggande planeringen finns dock särskilda satsningar på kvantdatorer mm (Statsrådet, 2023), se även bilaga 2.

I *rymdstrategin* framhålls rymden som ett prioriterat område, även om ordvalet är vagt: *Rymdsystem som stöder militära operationer utgör en viktig del av modern krigföring... Rymdlägesbilden är en viktig del av den moderna krigföringen och beredskapen under normala förhållanden.* (Statsrådet, 2025, s.13). Vidare framhålls att Rymdstrategin behöver utvecklas med hänsyn till den snabba teknikutvecklingen och särskilt i fråga om en försvarsrymdstrategi med uttalade prioriteringar (Statsrådet, 2025, s.29).

Styrning och kontroll

Finska materielanskaffning har som ett huvudmål att försörjningstryggheten säkerställs genom hela livscykeln, inklusive integrations-, underhålls- och servicekapacitet. I princip ska upphandlingar göras enligt EU:s upphandlingsdirektiv, men avsteg under undantagsparagrafen EUTF 346 sker efter bedömning från fall till fall, för att skydda och säkerställa centrala finska statens säkerhetsintressen och behov av kritisk teknik (Försvarsministeriet, 2016).

Stora upphandlingar genomförs under krav på 30% finländskt industriellt deltagande, vilket bla framförhandlades för de 4 nya korvetterna och 64 stridsflygplanen. Upphandlingarna måste också behandlas av parlamentet (Kajjalainen, 2024).

Tillsyn

Finska statens revisionsverk konstaterar i ett ställningstagande 2017 att försvarsanskaffningar saknar tydliga definitioner och anvisningar för kostnadsnyttoanalys och tydliga definitioner av kostnadseffektivitet för materielsystemen. Revisionsverket konstaterar 2025 att modellen för Försvarsmaktens strategiska planeringsprocess är omfattande, oflexibel, att flera olika processtyrningsverktyg används samtidigt samt att planeringen i Försvarsmakten och

Försvarsdepartement sker i delvis olika processer. Bland annat utpekade underhåll, personalkontinuitet och lagerhållning som svagheter. Revisionsverket konstaterar i ett ställningstagande 2023 att statens ägarstyrning av strategiska företag brister i riskhantering och uppföljning av olika fackdepartement. Försvarsutskottet observerade 2025 (Edeskunta, 2025 s.31) att Finland saknar etablerade modeller och myndighetsstrukturer som stöder export och inter nationellt samarbete.

3.2 Frankrike

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 3

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis
Försvarsandel BNP	1.82%	1.99%	1.90%	1.87%	1.94%	2.03%	2.05%	3.5% ³
Materielutgifter	24.53%	26.62%	27.85%	28.64%	28.50%	28.50%	31.03%	
Underskott	98.1%	114.9%	112.8%	111.4%	109.6%	113.1%	116.5%	119.6%

Tabell 3, *Försvarsfinansiering och underskott i Frankrike med underskott i rött* (IMF, 2025, NATO, 2025a).

Frankrikes president *Emmanuel Macron* har placerat Frankrike i centrum för europeiska upprustningsinitiativ, efter tecken på närmande mellan USA och Ryssland. I programperioden *LPM 2019–2025* avsattes EUR 295 miljarder till försvaret och för *LPM 2024–2030* höjdes detta belopp till EUR 413 miljarder – en ökning på 40 % (Katsenkova, 2025). Den franska senaten godkände därtill 11 december 2025 en ökning av försvarsutgifterna på EUR 6,7 miljarder som ökar Frankrikes militärutgifter till EUR 57,1 miljarder för 2026.

EU-kommissionen har genom *Safe*-förordningen anslagit ca EUR 16 miljarder i lån till Frankrike. Men Frankrikes ambitiösa mål att höja försvarsutgifterna till ~3,5 % av BNP, hotas av Frankrikes svaga offentliga finanser med en statskuld över 100% (Deyl, 2025). Den franska ekonomin är utsatt för stora påfrestningar, med ett gap mellan uttalade ambitionsökningar och faktiska resurser. Frankrikes industri kämpar även med praktiska utmaningar i att gå från "fredstida"-produktion (små serier, just-in-time) till en "krigsekonomi" och uppskalning. Strukturella problem är underinvesteringar, inkonsekventa order, kapacitetsmättnad och upphandlings- och /betalningsförseningar vilka innebär att försvarssektorn inte levererar utrustning tillräckligt snabbt trots nominella budgetökningar (Le monde, 2025).

³ Deyl, (2025).

Uttalade materielprioriteringar

RNS - Reveu Nationale Strategique, beskriver Frankrikes nationella försvars och säkerhetsstrategi med strategiska prioriteringar och de teknikområden som anses vara strategiska för suveränitet och motståndskraft. I RNS 2022 uttalas tio strategiska målsättningar där den främsta är Frankrikes strategiska autonomi och kärnvapenavskräckning, vidare att vidmakthålla expeditjonsförmåga och kritisk infrastruktur (RNS, 2022, s.22f). Det uttalas också att skydd mot hybridhot är en prioritet (ibid, s.48) och bland dessa kräver ubåts- och rymdkommunikationsinfrastrukturer en särskild insats mot antagonistiska hot genom att främja nationell industri inom området för undervattenskablar och rymdoperationer. I 2025 års version av *nationella säkerhetsstrategin*⁴ lyfts också cybersäkerhet fram som prioriterad och ett mål om forskningsexcellens tillkommer. Den nationella strategin är delvis hemlig. För att uppnå de försvarspolitiska målen samordnar planeringsavdelningen *DGRIS* allmän militär strategi, försvarsindustristrategi och teknologiforskningsstrategi, finansiell strategi m.m. (MdA, 2025a). Flera strategidokument framhåller det nödvändiga i att behärska vissa områden för att svara på geopolitiska utmaningar, tekniska beroenden och global konkurrens. Övergripande är dock *LPM* (långtidsprogrameringen) som görs i 6 åriga cykler, den innevarande avser 2024–2030 som anger ett antal mer detaljerade prioriteringar. För kritiska teknologier har *innovationsprogrammet France 2030* lanserats för att stärka nationell resiliens med en satsning om EUR 54 miljarder till spetsteknologi. EUR 5 miljarder satsades inom *Stratégie électronique* år 2022, för att stärka Frankrikes och Europas självständighet inom elektronik / mikroelektronik och öka produktionskapaciteten med 90% i franska fabriker (Doussin et al, 2024). Nya strategier ska utvecklas 2026 tillsammans med ett stödprogram kallat *French Tech 2030* som vänder sig särskilt till 125 utvalda små och medelstora företag.

Styrning och kontroll

Frankrike ägnar stort intresse åt strategisk teknik och industri, såväl strikt försvars- och kärnvapenrelaterad eller som mer allmänt betraktats som bärare av nationell säkerhet. Till de senare har även fordons- och fartygstillverkning, energiproduktion m.m, räknats. Detta har omsatts i en politik som syftar till att på stor bredd stödja den nationella industriella och tekniska basen, finansiera forskning och utveckling och skydda strategiska företag från utländska uppköp och kontroll. "*Technologies stratégiques*" är teknik som anses nödvändig för "*vital säkerhet*" dvs för fransk suveränitet, nationell säkerhet, tekniskt oberoende, ekonomisk konkurrenskraft och resiliens.

DGA – Delegation Générale d'armement är en försvarsmyndighet som är djupt involverad i både strategiska industrier och försvarsmaterielanskaffningen och ska

⁴ RNS 2025 publicerades 14 juli 2025 av *Secrétariat général de la défense et sécurité nationale* (SGDSN, inrättat 2016).

alltså utrusta och stödja de väpnade styrkorna genom statlig projektledning, tillhandahålla teknologisk och industriell strategisk analysförmåga för försvar och nationell säkerhet, understödja export, vägleda och stödja försvarsindustrin, upprätthålla kärnvapenavskräckning och utveckla nationell cyberkapacitet (DGA, 2023).

Den franska senaten konstaterar att fransk ekonomisk säkerhetspolitik syftar i en vid ram till "att säkerställa försvaret och främjandet av nationens ekonomiska, industriella och vetenskapliga intressen, som särskilt består av materiella och immateriella tillgångar som är strategiska för den franska ekonomin" (Frankrike, dekret n° 2019-206).

Det franska *Haut commissariat a la Strategie et au plan*⁵ konstaterade 2020 att begreppet "strategiska sektorer" är definitionsmissigt oklart och att förekomsten av flera samtidiga definitioner försvårar utvecklingen av en enhetlig doktrin och effektivt myndighetsagerande. Det konstateras bland annat att "Om allt är strategiskt, är ingenting strategiskt längre". En snävare definition föreslås istället omfatta det som garanterar säkerheten eller kontinuiteten i nationen vid en allvarlig kris. Där ingår försvar, särskilt kärnvapenavskräckning; cybersäkerhet, flyg- och rymdindustri, vatten; energi; telekommunikation; den jordbruksbaserade livsmedelssektorn, läkemedel och hälso- och sjukvård. På både strategisk och operativ nivå konstateras det saknas väldefinierade prioriteringar om vilka tekniska förmågor och system som ska finnas, och att dessa borde definieras i detalj och listas men även inkluderas i en långsiktig strategi (Haut commissariat du plan, 2020).

I försvarslagsstiftningen, Code de la Défense, identifieras under L.1332-1 till L.1332-7 vitala sektorer där störningar skulle hota nationell stabilitet eller säkerhet (Republique Française, 2018;2019b). Viktiga operatörer⁶ identifieras och klassificeras dessutom inom 12 vitala samhällsområden och även hur klassificeringen ska gå till (Sénat, 2025), nu med vidare definition än den som anges av *Haute Commissariat*, genom att också inkludera statens civila verksamhet, rättsväsende, livsmedel och elektronisk och audiovisuell, information och kommunikation.

Lagstiftningen om utländska direktinvesteringar kan länkas till de prioriteringar som utpekar organisationer (inkl företag) och områden som särskilt skyddsvärda. Här figurerar exempelvis cybersäkerhet, AI och kryptoteknik som regleras i det överordnade franska budget- och förvaltningsramverket *Code monétaire et financier* (Republique Française, 2025). De senaste åren har en avsevärd begreppsutvidgning av vad som räknas som "kritisk teknik", med "ny" och "grön"

⁵ Myndighet som närmast kan jämföras med statskontoret: [À propos du Haut-commissariat à la Stratégie et au Plan | Haut-commissariat à la stratégie et au plan](#)

⁶ Opérateurs d'Importance Vitale (OIV)

teknik. Fransk försvarsupphandling faller också under *Code de la Défense* med en hög grad av sekretess och hemligstämplade detaljer. Försvarsanskaffningen är ett nationellt säkerhetsintresse och omfattas av stark statlig kontroll där direktupphandling uttryckligen tillåts. Den exakta omfattningen av öppen respektive riktad upphandling är dock okänd i den offentliga rapporteringen, men försvarsupphandlingar över 8 milj. EUR står under parlamentarisk granskning. Även om den franska upphandlingen är sekretessbelagd finns uttalanden om vilken tekniker man vill kontrollera eller säkerställa inom landet och faktisk anskaffning (se bilaga 1 och 2).

Fransk och EU politik som syftar till autonomi har alltmer sammanflätats med sikte på skydd mot utländskt eller utomeuropeiskt inflytande inom kritisk och framväxande teknik, både för försvar och civilt (Pannier, 2022)⁷. Ett dekret från 2019 (Republique Française, 2019a) inordnar fransk lagstiftning i EU:s lagstiftning, en förordningen från 2019 (EU, 2019) om granskning av utländska direktinvesteringar i unionen, med nya sektorer såsom politisk och allmän information, livsmedelssäkerhet, forsknings- och utvecklingsverksamhet om kritisk teknik. Förteckningen har därmed successivt vidgas till att omfatta energilagring, artificiell intelligens, kvantteknik, bioteknik, koldioxidsnål teknik och fotonikinfrastruktur, varor och tjänster som rör kritiska råvaror samt kriminalvård. Molntjänster är nu ett av få exempel på områden där den franska regeringen *inte* säger sig kunna eller vilja säkra självförsörjning. Samtidigt har Frankrike antagit exportlicenskrav för viss avancerad teknik och det utövas exportkontroll av högteknologiska/kvantmekaniska varor/halvledare, kvantdatorteknik och elektroniska komponenter under en förordning av den 2 februari 2024 (Doussin et al, 2024).

Det franska finansdepartementet utövar omfattande tillsyn under lagen om utländska direktinvesteringar och förvärv (Republique Française, 2023). En FDI rapport konstaterar att FDI utgör 19% av alla företagsförvärv med över 300 statliga ingripanden vid överlåtelser, investeringar eller andra affärsoperationer i företag som verkar inom strategiska områden för försvar och nationell säkerhet exempelvis C4I, sensorer, system mot sprängämnen, avancerade vapensystem, militära flyg- och fartygsmotorer, radar- och observationssystem, mörkversion, ABC-skydd etc (Assemblée nationale, 2025).

Det finns ingen formell "offsetlag" i Frankrike, men franska leverantörer gynnas i upphandlingar och i gemensamma försvarsprojekt, tex om nästa generations flyg (FCAS) och stora kontrakt innehåller ofta krav på kompensationer och franska produktionsklausuler: *Rafale*-exporten t.ex. till Indien, krävde betydande indisk kompensation, och omvänt kräver franska beställningar franska leverantörers medverkan.

⁷ <https://www.iris-france.org/169941-critical-technologies-and-industrial-capabilities-national-definition-and-policy-implications-the-french-case/>

SISSE (*Service d'Information Stratégique et de Sécurité Économique*) som inrättades 2016 och närmast kan jämföras med svenska ISP, har upprättat tre prioriterade listor över strategiska företag, kritiska teknologier och offentliga forskningscentra sårbara för utländska påverkansförsök. Innehållet i dessa listor klassas som "*secret de la défense nationale*" – de är hemliga och staten kontrollerar efterlevnaden. Nationalisering utesluts inte och 2024 förstatligade Frankrike Alcatel Submarine Networks (ASN), en strategisk tillverkare av undervattenskablar för telekommunikation genom att förvärva 80% av Nokias ägande för EUR 350 miljoner (Pinaud, 2025).

Tillsyn

I en granskning 2025 av Cour des Comptes av försvarets budgetstruktur observeras att ansvarsfördelningen i tre huvudområden av försvarsbudgeten försvårar överblick, Anslagsområde 146, materielförsörjning, får nu massiva ökning av anslagslagsvolymen vilket försvårar kontroll- och utvärdering. Den fleråriga militära programmen är både tidskrävande och svårt att koordinera med budgeteringsprocesserna vilket leder till dissonans mellan budgetering och programledning. Vidare finns svårigheter i den militära programprocessen att tolka och översätta ministeriella strategiska prioriteringar. De dataprogram som används av departementet, både för militära och budgetmässiga planering, anses otillräckligt anpassade till komplexiteten i dessa processer och den mångfald av aktörer som måste bidra. Den nomenklatur som används av försvarsdepartementet skiljer sig mycket från militär programmeringsnomenklaturen. Vissa prestationsindikatorer, tex materiell beredskap publiceras inte längre pga materialets känsliga natur (särskilt indikatorerna som rör underhåll och operativt skick.). Personalbrist (generationsskifte och kompetensbrist) utmålas vidare som kommande problem.

Revisionsrätten granskade 2023 exportstödet till franska försvarsföretag och rekommenderade då bl.a. att påskynda granskningen av licensansökningar, stärka exportutbildning i små och medelstora företag, avkräva försvarsföretag att deklarerar kompensationer och säkerställa övervakning av försvarsexport på plats samt fastställa och samla in royalties som industriexportörer ska betala och säkerställa kreditgivning och riskkapital för försvarsindustrin.

3.3 Nederländerna

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 4

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis
Försvarsandel BNP	1.29%	1.37%	1.32%	1.39%	1.60%	2.00%	2.49%	3.5% ⁸
Materielutgifter	20.34%	22.13%	23.85%	14.78%	23.87%	23.27%	26.05%	
Underskott	47.7%	53.4%	50.5%	48.4%	45.9%	43.8%	44.0%	45.2%

Tabell 4, *Försvarsfinansiering och underskott i Nederländerna (IMF, 2025, NATO, 2025a).*

I Nederländerna betonas förtroende, konsensus och informationsdelning, med begränsad tolerans för kostnadsökningar och förseningar. Länge har försvarsutgifterna legat kring 1,5 % av BNP och runt EUR 10–11 miljarder i början av 2020-talet. Efter tilläggsbudgeten av 2025 om EUR 1,1 miljarder når man 2% och ca EUR 24 miljarder (Ruitenbergs 2024c; Reuters, 2025a). 2026 års budget landar på EUR 21.4 miljarder (MVF, 2026).

Uttalade prioriteringar

Nederländernas försvarsdoktrin från 2025 är helt åtskild från materialanskaffning och nämner inte försvarsindustrisvarsindustri eller prioriteringar (MVD, 2025b). I oktober 2020 publicerade emellertid Försvarsdepartementet (MVD) dokumentet *Försvarsvision 2035* med en plan för 15 år framåt för utvecklingen av de nederländska väpnade styrkorna, här finns tio prioriteringarna på en övergripande nivå med materielinnehåll (MVD, 2020):

Design principle 1: Unique personnel and labour-extensive capabilities

Design principle 2: Flexibility of action: rapidly deployable, scalable and self-supporting

Design principle 3: Strong innovative capability

Design principle 4: Escalation dominance, with our partners

Design principle 5: Authoritative information position

Design principle 6: Multidomain and integrated operations

Design principle 7: Transparent and visible in an engaged society

Design principle 8: Focus on a stronger, more self-reliant Europe

Design principle 9: Focus on further specialisation within NATO and the EU

Design principle 10: Strategic capabilities for a resilient society

Emfas gavs även åt cyberförsvar och automatiserade system som utmålades som nederländsk nisch. I oktober 2024 annonserade Nederländernas ÖB att en "historisk vändpunkt" i Nederländernas försvar ägt rum och att landet måste vara beredda på omedelbar storskalig och långvarig konflikt (Ruitenbergs 2024c). I en *försvarsvitbok* (2024) görs flera tydliga referenser till krav i NATO:s

⁸. Budgeten för 2026 är ungefär i nivå med 2024 (MVF, 2026). Enligt bedömare kan Nederländerna formellt föga sig i budgetmålet, men i praktiken kringgå det, Ruitenbergs (2025b).

kapabilitetsmål med konsekvenser för Nederländernas materielanskaffningar på flera punkter, bla utökad landstridskapacitet, underrättelseverksamhet och ammunitionsanskaffning (MVD, 2024, s.35ff). I vitboken är också en uttalad prioritet att skapa ett "ekosystem" för drönare och andra obemannade system i Nederländerna under en särskild action plan (ibid, s48).

Nederländernas *försvarsstrategi för industri och innovation 2025-2029* anger i annex 2 mycket precist en tydlig nomenklatur för ett 40 tal teknikområden med fem överordnade fokusområden av vikt för att stärka nationell försvarskapacitet. Man skalar upp genom innovation, produktion och partnerskap inom fem nyckelteknologiområden: kvantteknik, smarta material, rymd, intelligenta system och sensorer. De fem nyckelområdena bryts sedan ner i underområden (MVD, 2025c, s.20) med 47 delteknikområden. Den nederländska uppdelningen av prioriterade områden är alltså tydlig med detaljerad identifikation av underområden, men det finns en oklarhet i den ontologiska uppdelningen mellan prioriterade områden och grundläggande försvarsområden, där vissa teknikområden överlappar flera försvarsområden.

Den nederländska regeringen godkände i början av 2025 en särskild långtidsrymdstrategi som sträcker sig tio till femton år framåt i tiden (Netherlands Space Office, 2025), där det primära målområdet är Nederländernas säkerhet och oberoende.

Styrning och kontroll

Nederländsk lag föreskriver helt öppen konkurrensupphandling av försvarsmateriel, men undantag finns för brådskande eller säkerhetsrelaterad anskaffning. Alla kontrakt över EUR 25 miljoner kräver parlamentariskt godkännande som en del av försvarsbudgeten. MVD publicerar en årlig *översikt över försvarsprojekt* med alla projekt över EUR 25 miljoner med motivering för hur de tjänar strategiska mål (Transparency International, 2020). Regeringen kräver inga strikta kompensationer enligt lag, men försöker i praktiken förhandla om offset.

Viss prioriterad teknik identifieras genom en säkerhetskontrollag som trädde i kraft i juni 2023 med syfte att skydda företag mot förvärv och investeringar i verksamheter inom nationell säkerheten. Säkerhetskontroller ska täcka kritiska processer, information av kritisk betydelse och motverka utländskt beroende. Särskilda kontroller gäller försvarsteknik⁹ och försvarsmateriel¹⁰ samt kvantteknik, fotonik, halvledarteknik och robusta högsäkerhetsprodukter såsom kryptografi mm (Van der Mark & Veldhuisen, 2024). Kontrollerna tillämpas praktiskt. Den nederländska regeringen har i ett uppmärksammat fall tagit kontroll

⁹ EU 2021/821

¹⁰ 2020/C 85/01

över halvledartillverkaren Nexperia för att förhindra att kritisk teknologi överförs till det kinesiska moderbolaget (Bounds, A, 2025).

Tillsyn

Precis som i tidigare rapporter konstaterar Rekenkammer i en granskningsrapport 2024 att anskaffningsprocesserna är tidskrävande och att försvarsdepartementet har otillräcklig kontroll över inköp av ny utrustning. Samordningen inom försvarsdepartementet behöver koordineras bättre, trotsolika åtgärder för att förbättra kontrollen av anskaffningsprocessen; trots satsningar på riskhantering, koordinering, delegering och personalförstärkning bedöms t kontrollen över anskaffningar fortsatt otillräcklig. 2023 redovisades förseningar i anskaffningen av försvarsutrustning i 65 av 103 materielprojekten (63 %) som inte kommer att slutföras enligt plan pga förseningar hos underleverantörer, ambitionsökningar, omprioriteringar och personalbrist. Granskningen konstaterar också att försvarsdepartementet inte heller använder sina egna kriterier för att utvärdera och avrapportera större projekt.

3.4 Polen

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 5

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis
Försvarsandel BNP	1.96%	2.21%	2.19%	2.21%	3.27%	3.79%	4.48%	5%
Materielutgifter	23.36%	29.31%	33.89%	32.42%	44.73%	42.90%	54.44%	
Underskott	45.2%	56.6%	53.0%	48.8%	49.5%	55.3%	60.0%	65.8%

Tabell 5, *Försvarsfinansiering och underskott i Polen med underskott i rött* (IMF, 2025, NATO, 2025a).

I Polen kombineras statliga garantier med marknadsinstrument för kostnadseffektiv finansiering. Polska utvecklingsbanken absorberar och fördelar risker genom garantier till försvarstillverkare som kan skala upp produktionen, utöka leveranskedjorna och investera i nya anläggningar. Polen spenderar nu mer än 4 procent av sin BNP på försvaret. Att upprätthålla denna utgiftsnivå på lång sikt kommer att sätta den politiska beslutsamheten på prov, särskilt vid ekonomisk motvind. Polen använder militär tillväxt för att få inflytande inom EU och Nato, med argument för mer östlig fokuserad säkerhetsplanering. Polen satsar också mycket på interoperabilitet med nya system som kan kopplas direkt in i

amerikanska och europeiska kommandostrukturer¹¹. Då traditionell budget inte räcker inrättade regeringen en försvarsfond via *Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)*, Polens nationella utvecklingsbank. *BGK* skapade en finansieringsmekanism som kombinerar statliga investeringsgarantier, obligationsemissioner, exportkrediter från leverantörländer samt internationella lån för att säkra finansiering av stora försvarskontrakt. I mitten av 2025 hade *BGK* samlat in motsvarande EUR 40 miljarder för att finansiera kontrakt med leverantörer från USA, Sydkorea, Storbritannien, Sverige och Norge. EU-kommissionen har också genom *SAFE*-förordningen anslagit EUR 43,7 miljarder i lån till Polen, vilket gör Polen till den enskilt största låntagaren av de över EUR 150 miljarderna. Detta har gjort det möjligt för Warszawa att inte bara säkra snabba leveranser av utrustning utan också att förhandla fram motköp och integrera delar av produktionen och tekniköverföringen inom Polen. Fokuset på kostnadseffektivitet har också pressat ner låneräntorna. I juli 2025 undertecknade *BGK* ett nytt ramverk med koreanska banker för anskaffning av koreansk tung försvarsmateriel. *BGK* är också låntagare inom ramen för Washingtons *Foreign Military Financing, FMF*. Hittills har Polen säkrat mer än USD 15 miljarder i lån och garantier inom ramen för *FMF* (i juli 2025) för anskaffning av amerikansk materiel. Dessa kontrakt kombinerar snabbt finansiering, kreditgarantier, tekniköverföring och kompensationsköp samt säkerställer att delar av leveranskedjan – från partiell produktion och komponenter till underhållsnv och service lokaliserade till Polen och stärker därmed polens försvarsautonomi (Postul, 2025).

Uttalade prioriteringar

Den polska *nationella säkerhetsstrategin* (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego) från 2020 eftersträvade ett helhetsgrepp kring säkerhet och att stärka de operativa förmågorna, genom teknisk modernisering och ökad rörlighet (Presidenten, 2020, s.16ff). En kontrovers kring säkerhetsstrategin förhindrade länge en uppdatering. Vare sig den nuvarande eller tidigare presidenten ville skriva under strategin med hänsyn till att Polen inte satts i främsta rummet, vilket ledde till osäkerhet i styrningen av Polens försvars- och säkerhetspolitik. En uppdatering kom dock i juli 2025, med prioritering av territoriell integritet, upprätthållande av självständighet, civilbefolkningens säkerhet, balanserad tillväxt och ett integrerat försvarssystem, ökad förmåga att påverka NATO- och EU-politik i linje med Polens intressen (Carter, 2025).

Försvarskoncept Polen eller "*Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej*" (MON, 2017) innehåller en vision med materielprioriteringar och moderniseringar till 2032 (se bilaga 2). Fast dokumentet föregår den fullskaliga Ryska invasionen i

¹¹ TVP, (2025a;b).

Ukraina skriver man redan att man tidigare missbedömt den geopolitiska situationen och risken för väpnad konflikt (MON, 2017, s.6).

Polska *Försvarsmaktens utvecklingsprogram* för 2025–2039, godkänt den 22 december 2025, är en strategisk färdplan som anger inriktningarna för modernisering och omvandling av de polska väpnade styrkorna under de kommande 15 åren. Dess övergripande mål är att översätta statens allmänna politiska och strategiska mål till specifika, mätbara uppgifter för armén. Detta program definierar också vilka operativa kapaciteter militären ska uppnå under de kommande åren för att kunna hantera nuvarande och framtida hot. Även om detaljerna är hemligstämplade, anges de viktigaste prioriteringarna. I princip är prioriteringarna desamma som i plan från 2017 och framåt, där robotik och artificiell intelligens tillkommit (MON, 2025), se bilaga 2.

Den *polska rymdstrategin* från 2017 är, såvitt kunnat utrönas, inte uppdaterad, men förutsätter utvecklingen av missilteknologier med dubbla användningsområden och med direkt koppling till en av de viktigaste prioriteringarna i moderniseringen av luftförsvaret med utveckling av styrteknik, och ställon, framdrivning och bränsle (Rady Ministrow, 2017).

Materielplaneringen regleras genom beslut 118 (MON,2021) som omfattar utveckling och genomförande och är operativt orienterad med en moderniseringsplan, en anskaffningsplan, en utvecklings-/investeringsplan för byggande och Natos program för säkerhetsinvesteringar. Moderniseringsplanen utgår från bedömning av polska militära behov. Förmågeutvecklingen satsas, vid sidan av tunga materielssystem, på utökad förmågan att bekämpa asymmetriska hot, AD/A2-system, manöverförmåga, uthållighet hos trupp, logistisk, kommunikation, missilförsvar, långräckviddiga vapen och cyberförsvaret. Denna inriktning bekräftades 2025 av polens materielverk (TVP, 2025a) och även av de faktiska anskaffningarna (bilaga 1) med en kraftfull satsning på inköp av utomeuropeisk materiel på alla områden för land, sjö och luftstridskrafter, där Polens tidigare försvarsminister *Mariusz Błaszczak* uttalade att det slutliga målet är att Polen ska ha Europas starkaste armé (Poland24, 2023).

Styrning och kontroll

Direktinvesteringar i Polen regleras genom att områden av nationellt säkerhetsintresse identifierats, där också beredskapsrelaterad produktion ingår, bl a energi, livsmedelsproduktion och bränsleförsörjning (Fiałek & Domgala, 2024). Att stärka och "*repolonisera*" den polska ekonomin har uttalats som regeringsprioritet av även den inkommande samlingsregeringen och regeringen klassificerar ofta anskaffningar och projekt som nationella säkerhetsintressen (DOC, 2024). Målet är att endast importera vad Polen ännu inte kan producera självständigt, särskilt gällande försvarsmateriel (Premiärministern, 2025). Polens

använder sig i stor utsträckning av motköp och komensationer, där det krävs att en del av utländska kontrakt återinvesteras i polsk industri. Lokalt deltagande är avgörande för kontraktering. Enligt 2014 års Offset Act krävs 40–80 % lokala komensationer på större kontrakt. Det har dock visat sig att det ofta inte funnits tillräcklig kapacitet att hantera motköp och den polska försvarsindustrin har beskrivits som misskött med många avbrutna materialanskaffningar och ständiga ledningsbyten i den statligt ägda försvarsindustrin (Minder, 2024).

Tillsyn

Polska revisionsrätten, [NIK, granskade 2024](#) hur effektivt försvaret hanterade de stora anskaffningar under senare år och konstaterar leveransförseningar i många kontrakt för nya vapen- och fordonssystem, detta gällde bland annat att särskilt inhemska företag inte kunnat leverera enligt plan på grund av kapacitetsbrist och beroende av utländska komponenter. Vidare saknas enhetlig planering mellan Försvarsministeriet, *Agencja Uzbrojenia* och de operativa enheterna. Dokumentation kring beslut och prioriteringar var ibland ofullständig eller motsägelsefull. Vidare genomfördes inköp utan tillräcklig konkurrens, vilket tillsammans med brist på kontrollmekanismer för att säkerställa kvalitet, leveranser och rätt användning av medel lett till ökande kostnader. Det har också konstaterats att beredskapslager, materielförråd och logistikreserver, reservdelar och ammunition, trots ökade medel, kan påverka arméns uthållighet i händelse av konflikt. NIK rekommenderar samordnad nationell försörjningsstrategi för försvarsmateriel, Förbättrad processtyrning och intern kontroll inom upphandlingsprocesserna oh transparent rapportering.

Kritik har också framförts av mot hur anskaffningarna har skett från den egna administrationen (Borowski, 2024):

"Många av de program som initierades under den tidigare regeringen väckte, och väcker fortfarande, substantiella frågor: var de uppstod, varför dessa specifika upphandlingsvolymerna valdes, om de baserades på operativ analys, om de förbereddes och föreslogs av generalstaben och implementerades i praktiken för att hantera de väpnade styrkornas utveckling, eller om de var ett resultat av viss godtycklighet, interventioner i förvaltningen av tidigare ministrar, särskilt den senaste försvarsministern, som godkände dessa program," Brig. Gen/Prof. Stanisław Kozie.

3.5 Storbritannien

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 6

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis

Försvarsandel	2.08%	2.35%	2.29%	2.27%	2.25%	2.33%	2.40%	2.50% ¹²
BNP								
Materielutgifter	22.85%	23.83%	29.50%	31.42%	31.26%	33.36%	35.96%	
Underskott	85.7%	105.8%	105.1%	99.6%	100.4%	101.2%	103.4%	104.8%

Tabell 6, *Försvarsfinansiering och underskott i Storbritannien med underskott i rött (IMF, 2025, NATO, 2025a).*

År 2024 uppgick försvarsutgifterna till ~2,3 % av BNP. Den tioåriga utrustningsplanen för 2023–33 uppgick till GBP 288,6 miljarder, men försvaret har haft svårt att balansera kostnaderna och inte fattat de nödvändiga besluten för ett långsiktigt investeringsprogram för att utveckla framtida militära kapaciteter (Brooke-Holland, 2024). Planer på att gå upp till 2,5% av BNP finns, men har inte givits ett specifikt datum. Liksom Tyskland och Frankrike brottas Storbritannien med ekonomiska problem och man har sjösatt ett särskilt program för att analysera kostnadsökningarna och problemen att leverera materiel enligt plan (MoD, 2022c, Annex B).

Uttalade prioriteringar

Den nationella säkerhetsstrategin (HM Government, 2025) är ett övergripande dokument som ändå innehåller vissa mycket specifika prioriteringar, bla lyfts långdistansförmåga och atomubåtar fram som prioriterade. Man anger också specifika program och numerär, exempelvis refereras till det s k AUKUS programmet och atomdrivna attackubåtar (ibid, s.37) samt att ta fram 6 nya typer av sprängämnen/vapen ("munitions") och 7000 långdistansmissiler (ibid, s.43). Kärnvapenavskräckningen är den mest prioriterade förmågan men det finns också en satsning på tunga system med detaljerad information: "*We are expanding the industrial capability at Barrow and Raynesway which will enable us to build a new submarine every 18 months*" (ibid, s42). Man ska också etablera en ny försvarsinnovationsmyndighet, och expanderar begreppet försvarsindustri till att också omfatta akademier, fackföreningar och andra aktörer (ibid).

Storbritanniens regering utesluter inte att landet snart kan var inblandat i större konflikt (BFBS, 2024). I Storbritanniens översiktliga inriktning, *2025 Defence Review* (MoD, 2025b, s.10 och 20) utmålas kärnvapenavskräckning som Storbritanniens högsta försvarsprioritet och att omedelbar prioritet är transformering av de konventionella styrkorna mot ökad användning av autonomi och artificiell intelligens (ibid, s.20 och 96). Vidare anges digital datadelning som högsta prioritet (ibid, s.16). Också andra prioriteter anges, som bemanning, krigsberedskap, inklusive att förmågan till industriell mobilisering ska vara prioriterade (ibid, s.36) likaså internationell styrkeprojicering, transport och

¹² Upp till 2,5 % of GDP "when circumstances allow".

tankning pekats ut som ett prioriterat område, liksom rymden (ibid.). Förutom dessa urskiljbara prioriteringar, finns 62 rekommendationer som brittiska regeringen vill genomföra i sin helhet, vilket ger *Strategic Defence Review (SDR)* karaktären av inriktningsdokument. Intentionerna i SDR åtföljs dock av kompletterande tillkännagivande: I "*Defence Investment Plan*" som ersätter den tidigare *Defence Equipment Plan* (ibid, s.7), anges planerade nyanskaffningar och underhåll över en rullande tioårsperiod. Brittiska riksrevisionen (NAO) har ansett dessa planer ofinansierade (Brooke-Holland, 2024). I *Defence Equipment Plan 2022–2032* (MoD, 2022c) aviseras omorienteringar i ljuset av Ukraina kriget med prioritering och påskyndade anskaffningar av luftförsvar, långdistanseldkraft, obemannade flygsystem, elektronisk krigföring och signalspaning, samt logistiska kapaciteter och lager (ibid, s.29).

Ett annat inriktningspapper är *försvarsindustristrategin*, som dock försenats vilket medfört klagomål om osäkerhet bland försvarsleverantörerna (Webber & Gould, 2025). Regeringen har självt kallat anskaffningssystemet defekt (Reuters, 2025b) och har bla pekat på bristfällig materiel, kostnadsöverskridanden, förseningar och en tendens att upgradera befintliga system i stället för att tänka nytt (BFBS, 2024).

UK Research and Innovation (UKRI) har identifierat fem kritiska teknologier för Storbritanniens forsknings- och innovationsstrategi, som visar vad regeringen betraktar som prioriterade teknikfält: artificiell intelligens, bioteknik, telekommunikation, kvantteknologi och halvledare. En mer detaljerad lista över kritiska teknologier likt Nederländernas och Frankrikes har dock inte kunnat påträffas (UKRI, 2025).

Storbritanniens rymdstrategi (HM Government, 2021) har inte uppdaterats sedan 2021 och är dessutom vag och otydligt formulerad (Elefteriu, 2025), men länkar vidare till andra strategidokument, bla en försvarsrymdstrategi (MoD, 2022c), se bilaga 2.

Styrning och kontroll

Försvarsanskaffningar och försvarsexport ses uttalat som nyckelinstrument för ekonomisk tillväxt av en brittiska regeringen (HM Government, 2025; BFBS, 2024). Styrningen balanserar politisk kontroll med marknadslogik genom långsiktiga kontrakt med resultatansvar hos privata leverantörer där MoD styr via långtidskontrakt och *Defence Equipment & Support (DE&S)* fungerar som halvautonom upphandlingsmyndighet. Officiellt finns inga brittiska krav på kompensationer i försvarsanskaffning, men i praktiken har styrning av

försvarsindustrin länge skett via långtidskontrakt, "golden shares"¹³, fokus på "value for money", krav på brittiska styrelsemedlemmar och särskilda försvarsexportorgan (Gunnarsson, 2022). Hemliga överläggningar förs också med försvarsindustrin för att planlägga leveranser och 2025 års säkerhetsstrategi aviserar en klar omorientering genom en hänvisning till *Procurement Act 2023* för att påskynda materielanskaffningar genom mer direktupphandling och modifikationer av avtal (HM Government, 2025, s43; BFBS, 2024). Export och handelspolitiska instrument länkas direkt till nationell säkerhetspolitisk autonomi, med statliga interventioner för att säkerställa produktion i landet (Ibid, s.44).

Tillsyn

Försvarsanskaffningarna har genomgått många reformer Storbritannien, men har fortsatt problem med kostnadsöverskridanden, konformism, leveransförseningar och komplexa kontrakt (BFBS, 2024; UK Parliament, 2024). National Audit Office har konstaterat att förseningarna bland annat kan härledas till komplex teknik, leverantörers underprestation och bristande kontraktsledning. På grund av förseningarna kan dessutom andra projekt drabbas genom mindre resurser eller helt skjutas upp. MoD, men också leverantörer uppvisar dessutom svagheter i förhandlingsteknik, projektledning samt tekniskt och kommersiellt kunnande. Ineffektiv inventarie- och reservdelshantering ger också operativ påverkan, med brist på reservdelar, tekniker och stödinфраstruktur (NAO, 2021).

3.6 Tyskland

Budgetmässiga förutsättningar

Tabell 7

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 bis
Försvarsandel BNP	1.33%	1.49%	1.43%	1.48%	1.61%	2.00%	2.40% ¹⁴	3.5% ¹⁵
Materielutgifter	14.69%	17.45%	16.69%	17.23%	18.04%	21.17%		
Underskott	58.7%	68.0%	68.0%	64.4%	62.4%	63.5%	64.4%	66.0%

¹³ Aktieposter hållna av regeringen för att få tillgång till bolagsstyrelser.

¹⁴ Höller, (2025d).

¹⁵ Höller, (2025d).

Tabell 7, *Försvarsfinansiering och underskott i Tyskland, med underskott i rött* (IMF, 2025; NATO, 2025a).

Tyskland fördubblar i en historisk ambitionsförändring sina militärutgifter. Regeringen godkände i juni 2025 EUR 649 miljarder för de kommande fem åren. För att nå det ökade utgiftsmålet 3,5 % av BNP till 2029 sker med successiva ökningar från EUR 86 miljarder 2025, 108 miljarder 2026 för att till slut nå EUR 162 miljarder (Höller, 2025d, BDV, 2025).

Sedan våren 2025 har Berlin agerat för att frigöra försvaret från Tysklands konstitutionella skuldbroms och därmed möjliggöra långvariga fleråriga utgifter. Alla upphandlingar värda över EUR 25 miljoner kommer fortsatt behöva parlamentariskt godkännande (Lunday, 2025).

Den tyska utgiftsökningen kommer nu finansieras av lån på totalt EUR 400 miljarder under de kommande fem åren. En del av finansieringen kommer från det som återstår av en "särskilda fond" på EUR 100 miljarder som skapades av den tidigare administrationen under förbundskansler *Scholz* omedelbart efter Rysslands invasion av Ukraina, som kommer att vara uttömd till 2027 (Höller, 2025d).

Uttalade prioriteringar

Den tyska *nationella säkerhetsstrategin* innehåller flera inlägg om prioriteringar spridda över texten, det handlar om att bidra till samlat luftförsvaret, truppermobilitet, lagerhållning, rymdresurser och infrastruktur (Bundesregierung, 2023). De försvarspolitiska riktlinjerna, de första på 12 år, innehåller dock inte sådana anskaffningsrelaterade uppgifter (BMVg, 2023b). Förbundskansler *Scholz* kallade dessa en *Zeitenwende* (vändpunkt) efter Rysslands angrepp på Ukraina. De försvarspolitiska riktlinjerna uppdaterades i november 2023 och började omsättas i reorganisation av materielanskaffningen i oktober 2024, där kapacitetsuppbyggnaden dock haft svårt att matcha den politiska ambitionshöjningen med uttalade materielbrister inom alla försvarsgrenar (IISS, 2025, s.93). Förbundskansler *Merz* har emellertid satt upp målet att göra Bundeswehr till Europas starkaste konventionella armé (Neubert & Alipur, 2025; Höller, 2025d). En försvars och industristrategi (BMVg, 2024) anger ett antal specifika områden för materielanskaffningar som ska vara tillgodosedda nationellt eller i samarbete (se bilaga 1). Parallellt har en rymdstrategi (BMVg, 2023a) utvecklats som uttalar önskvärda förmågor inom rymddomänen.

Styrning och kontroll

Tysk försvarsanskaffning behandlas som nationellt säkerhetsintresse och omfattas av stark statlig kontroll där sekretess och direktupphandling uttryckligen tillåts. Den exakta omfattningen av öppen respektive riktad upphandling är okänd i den offentliga rapporteringen, men det har uppskattats att omkring 70% av materielen

direktupphandlas. Viss transparens finns genom att försvarsupphandlingar över EUR 25 miljoner ska godkännas av *Bundestag* (Transparency International, 2020b). I Tysklands översiktliga materielplanering 2025–2029 aviseras kommande materielanskaffningar för EUR 377 miljarder i en omfattande försvarsreform. Planeringen är fast förankrad i att anskaffa från den inhemska industrin och i en ny finansieringsmodell. Av 320 nya materielprojekt anges redan i förväg, i 178 fall, en känd och listad entreprenör, vilket dels visar att planerna inte är helt klara, dels påvisar nationell direktanskaffning från tyska företag som redan dominerar upphandlingarna med omkring 160 projekt, värda cirka EUR 182 miljarder. *Rheinmetall* med dotterbolag finns i 53 separata anskaffningar värda mer än EUR 88 miljarder för bland annat 687 pansarfordon *Puma* och *Boxer* samt 561 *Skyranger* anti-drönarsystem. *Diehl Defence* framstår som näst mest prioriterade leverantör med 21 anskaffningar värda EUR 17,3 miljarder, varav 14 *IRIS-T SLM* system med 700 robotar för EUR 4,2 miljard. Bundeswehr utökar också med 12 *Heron IAI* taktiska drönare för ca EUR 1,6 miljard och 34 maritima drönare *uMAWS* för ca EUR 675 miljoner. En markerad satsning om EUR 14 miljarder, görs på geostationära kommunikationssatelliter och låghöjdssatelliter för militär kommunikation i enlighet med försvarsminister *Boris Pistorius* EUR 35 miljarders plan för tysk rymdsäkerhet. De amerikanska anskaffningarna blir ca 8% men kan kopplas till Tysklands strategiska, långdistans och kärnvapenförmågor, med inköp av 15 F-35 för EUR 2.5 miljarder, 400 Tomahawk kryssningsmissiler och 3 *Typhoon* ramper för ca EUR 1,4 miljard, 4 *Boeing P-8A Poseidon* EUR 1,8 miljard (Lunday, 2025).

Tysk lag om utländska direktinvesteringar riktar sig mot alla sektorer vid förvärv om 25%, men mot säkerhetssektorn med ett lägre tröskelvärde, redan vid 10% för ex försvarsmateriel, ammunition, infrastruktur, telekom, molndata, robotik) och skyddad offentlig kommunikation (Schumacher & Meinzenbach, 2024). Den tyska regeringen har i princip inkorporerat EU:s direktiv om direktinvesteringar men har ändå vänt sig emot att använda EU:s definitioner av kritisk teknologi och har istället listat 16 aktiviteter som kritiska, bla geosensordata, kvantteknologi, additiv tillverkning (3D-utskrift) och nätverksteknologi (Schöning & Kirwitzke, 2021). Tyskland arbetar på att ytterligare skärpa direktupphandling genom avsteg från EU:s upphandlingsbestämmelser under artikel 346 TFEU (BWM, 2025). Under hösten 2025 började också den Tyska regeringen signalera att den övervägde direkt statligt ägande i försvarsindustrin och i särskilt utpekade företag där den franska och italienska staten äger andelar (Höller, 2025c).

Tillsyn

Bundesrechnungshof konstaterar tex i ett [pressmeddelande 2024](#) att upphandlingsprojekt ofta misslyckas och som konsekvens måste exempelvis korvetter värda miljarder euro klara sig utan obemannade flygfarkoster och därmed utan viktiga spaningsmöjligheter. Det tyska försvaret behöver omfattande

organisatoriska och personalreformer för att effektivt kunna utnyttja ökade försvarsutgifter, meddelade *Bundesrechnungshof* i Mars 2025. I ljuset av de stora resursförstärkningarna måste ansvarsfull ekonomisk förvaltning och ökad effektivitet i försvarsutgifterna fortsatt vara ett mål. En grundlig översyn av uppgifter, prioritering av försvarskritiska uppgifter och omstrukturering av Bundeswehr krävs med fokus på ökad effektiviteten i försvarsutgifterna ([Martinez, 2025](#)). Sammantaget visar Bundesrechnungshofs granskningar att problemen i den tyska Försvarsmaktens anskaffning är systemiska. Revisionen pekar på brister i behovsanalys, kravställning, prioritering och uppföljning, vilket innebär att även mycket stora investeringar riskerar att ge begränsad effekt på faktisk materieltillgänglighet och operativ förmåga.

4. Analys

Sett ur allianshorisont finns betydande samordningströgheter i materielanskaffningarna utifrån de parametrar som analyserats, nämligen budgetmässiga förutsättningar, prioriteringsuttalanden, styrning och kontroll och faktisk anskaffning.

Ram för de budgetmässiga förutsättningarna är att Natoländerna den 24 juni 2025 enades under trycket från Trump II enades om nya budgetmål för försvarsutgifterna. Det nya målet är nu 5% varav 1,5 % ska kunna gå till militärt orienterad infrastruktur. Det verkliga utfallet återstår att se med tanke på att prisutvecklingen på krigsmateriel ökat med i vissa fall 400% sedan 2022 (Sprenger, 2024). Dessutom ska materielanslag tävla med ökande personal, logistik och fastighetskostnader. Att försvarssatsningarna driver ekonomisk tillväxt presenteras som en maxim i särskilt de stora producentländerna trots att detta inte är oomtvistat. Till detta kommer ekonomiska problem, där förvånansvärt liten diskussion förefaller koppla ökningar av försvarsutgifter till skuldkvoten i flera länder. Det talas i stället om anskaffningar som investeringar, t o m om investeringar i tillväxt. Som ett nytänkande kan nämnas att flera länder har börjat lånefinansiera försvarsexpansionen, där Polen var tidigt ute.

För materielprioriteringar producerar de sex allierade länderna strategidokument på en övergripande nivå, med betydande ontologiska otydligheter och olikheter i begreppsanvändning mellan administrationer: De olika styrdokument har olika utformning, täckning, längd, detaljnivå, olika långa förnyelsecykler av planeringsdokument och planeringscykler och har också semantiska och innehållsmässiga skillnader i målformuleringar och prioriteringar, där det i flera fall saknas precision i prioriteringar och mål, med angivande av tidpunkter, systemtyper och numerär. Det är tydligt av uttalandena i prioriteringsdokumenten att försvarsproduktion och export ses som ekonomiska och militära tillgångar och källa till nationellt inflytande och ekonomisk styrka, inte som en kostnad. Gällande styrning och kontroll kritiserar de flesta materialadministrationer för internt för dysfunktionella, tröga eller byråkratiska statsapparater när det gäller att effektivt realisera anskaffningsambitioner. Revisionsorgan i samtliga länder pekar på brister i samordningen mellan centrala myndigheter, svårigheter att översätta prioriteringar i behovsspecifikationer, brister i kompetens och personal hos både leverantörer och myndigheter, svaga styrprocesser och bristfälliga administrativa hjälpmedel, samt förseningar och ineffektivitet.

Av fallstudierna framgår att samtliga studerade länder kämpar med trögheter i sina anskaffningsprocesser som de önskar styra och kontrollera mer på nationell grund och med tendenser till nationalisering av produktionen. En studie (Wolff & Mejino-López, 2024) hävdar att importen av försvarsmateriel i de studerade länderna är låg, med så lågt som 2% för Frankrike, men försvarsanskaffning är ofta beroende av licenstillverkning, komponentimport, och utveckling i samarbeten så dessa siffror förefaller orimliga. Vidare finns transnationella företag som producerar samma typ av materiel i flera länder. Detta gäller särskilt avancerad elektronik, flyg och missilsystem.

Alla länderna försöker stärka sin försvarsindustri och nationella kontroll genom direkt ägande. Detta ser ut att stärkas, det talas nu om direkt ägande och kontroll också av Nederländerna och tyska staten, medan Finland, Frankrike och Polen sedan gammalt har direkt statligt ägande i försvarsindustrin. I internationella samarbeten finns friktioner som bland annat gäller tilldelning av produktionsandelar, var produktionen ska förläggas och det tekniska innehållet i projekten, där nationella överväganden spelar in vilket problemet att enas kring FCAS och föregångaren Eurofighter eller FREMM fregatter (se Gunnarsson 2022) exemplifierar.

Faktiska anskaffningar (se bilaga 1) visar, med förändringar i arsenalerna från 2022 och med 2025 och senare som jämförelse, att de flesta länder fortsätter med vad som mest framstår som ersättningsanskaffningar inom materielområden som följer av tradition, alltså ett spårberoende i anskaffningarna.

Polen, Tyskland och Finland satsar framför allt på pansar och artilleri¹⁶, medan Frankrike och Storbritannien, täcker hela förmågespektrat, men väljer att prioritera kärnvapenmodernisering. Nederländerna moderniserar i stort sett samma konfiguration som tidigare och betonar uttalat mellanstatliga samarbeten med grannar. Polen och Finland, frontstaterna, sticker ut genom en mycket kraftfull och omedelbar upprustning av en typ som om man står inför en omedelbar attack, därtill med vissa satsningar på nya förmågor, vilka dock i stor utsträckning importeras, även om båda betonar inhemsk produktion av pansarfordon, sprängämnen och ammunition. Noterbart är att flygsystem genomgående byts ut till sjätte generationen med en betydande amerikansk standardisering genom stridsflyg F35 och robot av typ Patriot i fem av sex länder, även här finns ett spårberoende genom tidigare amerikansk anskaffning där Frankrike mest hårdnackat står fast vid egen produktion. De större länderna fortsätter dock utveckla nästa generation stridsflyg i samarbeten och långdistansmissiler, både med varandra och nationellt. De tre mindre länderna står utanför dessa ambitioner. Stora satsningar görs på att modernisera flottorna i samtliga länder, men endast undantagsvis skaffas nya enheter i stor kvantitet med helt nya förmågor. De stora enheterna blir dock komplexare system med undersystem som drönare och laservapen. Anskaffningarna följer ser dock likartad ut på många sätt mellan flera länder vilket pekar att man inspireras av allierade och övergripande teknikströmningar.

För systemanskaffningar har den ryska invasionen i Ukraina ännu inte gett synliga kvantitativa resultat. Flera tyngre systemanskaffningar som identifieras i bilaga 1 kan inte kopplas till Rysslands fullskaliga angrepp 2022. De beställdes redan tidigare, exempelvis Finlands satsning på stora stridsfartyg och F35 flygplan. Tysklands satsning på rymdsystem har också pågått en tid och Polens huvudsakliga omorientering aviseras i en nationell säkerhetsstrategi från 2020. Medan man inte kan se genomslag för ambitionsökningar i de stora länderna i form av systemanskaffningar, syns de i budgetar och tilläggsbeställningar, men logistik och manskap kostar också pengar. Polen och Tyskland delar nu ambitionen att bli EU:s största militärmakt, vilket utgör *zeitenwende* i båda länder. Också Nederländerna talat om paradigmskifte. Kriget i Ukraina och Trump II har alltså haft katalytisk effekt för att öka materielanskaffningarna. I samtliga sex länder kan noteras sentida och snabba tilläggsbeställningar i ljuset av kriget i Ukraina av ammunition, pansarfordon, drönare och artilleri samt lägesinformation (kommunikations, underrättelse och rymdssystem). Som konsekvens av de långa anskaffningscyklerna, har kriget i Ukraina ännu inte ha lett till dramatiska omprofileringar av försvarsmakternas arsenaler på i fråga om plattformsanskaffningar (se bilaga 1).

¹⁶ Det här framgår visserligen av arsenalerna 2022 vs 2025 men har även en längre tradition som bla kan beläggas genom nationell tillverkning på dessa områden.

Finland har sedan gammalt ett långsiktigt tänkande kring livscykel- och underhållskapacitet, med försörjningsberedskap som hörnpelare och den nedrustning som genomfördes i stora delar av Västeuropa inträffade aldrig i Finland. Konformism i anskaffningarna syns också i att tidigare kolonialmakter vidmakthåller expeditionskapacitet för de öar de fortsatt besitter strategiskt runt jorden, vilket ställer krav på diversifierad materiel som emellertid endast kan vidmakthållas i mindre numerär som ska fördelas över fler typer av insatser. Frontländernas slättlandsarméer förlitar sig på tunga pansarförband och artilleri i större numerär men med olika roll, där Finland designats för att uthålligt fördröja medan Polen bygger mer offensiv fältkapacitet. Tyskland har haft svårt att snabbt omsätta de nya ambitionshöjningarna i resultat men ansenlig uppbyggnad pågår nu på en del nya förmågeområden, tex rymd, drönar och laserteknik.

5. Slutsatser

Det empiriska utfallet i anskaffningar och prioriteringar sedan 2022 har studerats genom faktiska anskaffningar (bilaga 1) och uttalanden om kritiska teknologier (bilaga 2). I tabell 8 görs en samlad värdering där arsenaler och ambitioner har slagits samman. Noterbart är att viss materiel, som det är känt är prioriterade, inte kunnat identifierats i materialet. Det är exempelvis välkänt att Frankrike och Storbritannien fortsätter att satsa på helikoptrar, men det har inte syntts prioriteringsuttalandena eller i anskaffningarna.

Prioriterad teknologi	Finland	Frankrike	NL	Polen	Tyskland	Storbritannien
Kärnvapentechnik	0	JA	0	0	ja	JA
kärnteknik	JA	ja	0	0	0	ja
Expeditionsstyrka specialförband	0	JA	JA	JA	0	JA

rymd	0	 17	ja	JA		
ytstridsfartyg		JA	JA	0	JA	JA
ubåtar	0	ja	ja		JA	JA
Artilleri	ja	JA	0	JA	ja	ja
Luftvärn	ja	JA	ja	JA	ja	JA
3/4CI	ja	JA	JA	ja	ja	JA
Underhåll	JA	0	JA	0	0	0
Pansar, Landsystem	JA	ja			JA	ja
kvantteknik	JA	JA	JA	0	JA	JA
Drönare, Robotik , autonoma system	JA	JA	JA	ja	JA	JA
stridsflyg		JA				
Strategisk transportflyg		JA	0	ja	ja	JA
helikoptrar	0	0	0		0	0
Cybersäkerhet Cyberkrig Elektronisk krigföring Telekrigföring	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Exaskala/ Högpresterande datorsystem	0	ja	0	0	0	0
Halvledare Mikroelektronik Chips	0	JA	JA	0	0	JA
Materialvetenska p, Nanoteknologi, Avancerad tillverkning	JA	JA	JA	0	0	0
AI/maskin- inlärning ¹⁸	0	JA	JA	JA	JA	JA
Marin kabelteknik	0	JA	0	0	0	JA
Kryptoteknik	0	ja	JA	JA	JA	JA

17 = ny förmåga, JA= tydlig dokumenterad satsning, ja någon satsning enligt bilaga 1, 0=ingen tydlig satsning i dokumentationen

¹⁸Inkluderar intelligenta system

Överljudsteknik	0	JA	JA	0	JA	0
Telekom, IT, nätverk	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Bioteknik Biokemi	JA	0	0	0	JA	0
Sensorteknik, radar, sonar, elektrooptik	JA	JA	JA	JA	JA	0
Ammunition och sprängämnen	JA	JA	JA	JA	JA	0
Riktad energi, laserteknik	0	JA	JA	0	🚫	🚫
mjukvara	JA	0	0	0	0	0
Långdistansmissil	🚫	🚫	🚫	🚫	🚫	🚫
Luftvärnsmissiler	0	JA	0	🚫	0	🚫
Smygteknik och signaturer	JA	JA	JA	0	0	0
Skydd, CBRN, Ballistiskt och truppskydd	JA	JA	JA	0	JA	0
Energiteknik och energiresiliens	JA	JA	JA	0	0	0
grundläggande vapenteknologi höghastighetsvapen	0	JA	JA	0	0	0

Tabell 8: Uttalade prioriteringar och anskaffningar efter 2022

Det finns uppenbara likheter i prioriteringarna mellan länderna, särskilt ifråga om cyberteknik, lägesinformation, IT, landsystem och stridsflyg. Det finns också skillnader i språkbruk som försvårar kategorisering. I några fall indikeras bara rent allmänt att man ska satsa på "ny teknik" vilket utelämnats ur tabellen då precisionen brister. Frankrike och Storbritannien är öppna med sin satsning på ny kärnvapenförmåga. Det är en del av hela avskräckningstanken att motståndaren ska veta att man har denna kapacitet. Tyskland har inte egna kärnvapen men ska kunna använda amerikanska och har anskaffat F35 som vapenbärare. Däremot är det tyst om materiel som klusterammunition och minor, som förekommer i några studerade länder, men ändå inte omnämns.

Det finns också en paradox i att vidta kraftfull materiell upprustning när huvudmotståndaren Ryssland visat att dess konventionella arsenal är kvalitativt underlägsen och nu åtminstone delvis eliminerats, där europeiska Nato:s konventionella förmåga redan överstiger den ryska. Slutsatsen måste bli att

européerna vidtar dessa åtgärder i ljuset av amerikansk reträtt från Europa, snarare än det ryska hotet.

Flera intressanta observationer framkommer i studien:

- 1) Den begreppsmässiga inramningen av fältet materielanskaffning är oklar och skiftar över tid, exempelvis vilken materiel man menar, om logistik ska ses som del eller inte.
- 2) De statliga strategidokumenterna skiljer sig i frekvens, periodisering, tidshorisonter, struktur, konkretion, språkbruk och innehåll, vilket från alliansperspektiv innebär att samordning försvåras.
- 3) Olikheterna gäller inte bara mellan länder utan också inom länder, från regering till regering. Förekomsten av flera måldokument gör det oklart vad som prioriteras
- 4) Materielcykler sträcker sig ofta över decennier, med institutionaliserade trögheter och eftersläpning i implementering och variationer i förhållande till strategier kan förväntas.
- 5) Viss oreda i materielanskaffningsprocesserna avslöjas i samtliga de studerade länderna med klagomål på materiel, projektförseningar, kostnadsökningar och oklarheter i mål.
- 6) Trots dekader av allianstillhörigheter vill man skärpa nationell kontroll, vilket kan ha att göra med återföring av utgiftsökningar i kombination med att sammanhållningen i alliansen utsätts för påfrestningar under Trump II.
- 7) På Nato nivå finns en komplementaritet mellan satsningarna i de olika länderna som kan avspegla gemensamma mål och planering.
- 8) Förstudien visar tydliga svårigheter med att samordna materielanskaffning, vilket torde vara av betydelse för studier av säkerhetspolitisk integration.
- 9) Tillsammans har de studerade NATO länderna en mycket betydande materiell förmåga, oavsett USA:s deltagande i alliansen.

6. Huvudstudieansats

Förstudiens syfte är att föreslå en struktur och ansats för huvudstudien. Redan förstudien innehåller färdiga avsnitt om prioriteringsstrategier och resultat som ska ingå men fördjupas i en huvudstudie.

Figur 2: Förstudiens fokus i grönt

Förstudien presenterades för MFTA 6 februari 2026, varvid MTFA särskilt pekade på regleringsbrevet för 2026 (Regeringsbeslut I:6, 18 december 2025) och behovet av fortsatt analys av materielförsörjningen inom det militära försvaret, i synnerhet det som påpekas på sidan 2 i regleringsbrevet om möjligheten till internationella jämförelser. Härvid angavs också intresse av

- en fördjupade analys av de stora försvarsleverantörerna i Europa,
- en översikt över större samarbetsprojekt,
- Granskningsmyndigheternas analyser av anskaffningsprocesserna,
- Begränsad tonvikt vid detaljer i upphandlingsprocessen.

En komparation ska ge överblick utan att detaljer behandlas alltför ingående. Syftet är att huvudrapporten ska fungera som referensverk för ytterligare studier genom hyperlänkar direkt i rapporten och baseras på öppet tillgängligt material. Nuvarande landsstudier om ca 2 sidor per land utökas i huvudstudien till ca sex sidor per land med detaljerade uppgifter. Analysen kommer också ges en enhetlig struktur i huvudstudien. Huvudstudiens måldatum är 30 maj 2026.

Genom avstämningsmöten med MFTA ska en balans i intentionsdjup säkerställas. En studie av hur innovationssystem kopplas till försvarsförsörjningen, liksom av effektivitet i försvarsanskaffning, kan komma att läggas upp i samarbete med MTFA.

Nedan anges med grön text områden som särskilt beaktats i förstudien och det som återstår

1.1 Prioriteringsunderlag

- Nationell säkerhetsstrategi, försvarsstrategi, materielstrategi, industristrategi, innovationsstrategi och rymdstrategi.

1.2 Anskaffningsunderlag

- Organisation och ansvarsfördelning i materielanskaffningsprocessen och planeringscykel
Relation materielverk – försvarsmakt - granskningsorgan
- Vilka centrala styrdokument förekommer: Behovsanalys?
Dimensionerande krav? Materielspecifikation? utkast till teknisk, taktisk, ekonomisk målsättning, preliminär målsättning, slutlig målsättning.
- Hänsyn till redundans, beredskapsnivåer och lagerhållning

1.3 Upphandling

Kvalitets – prisavvägning

Direktupphandlingspolicy

Leverantörspreferens

Kalkylhorisonter, när räknar man med att material ska vara avskriven.

Lagerhållningsprinciper, hur stora beredskapslager

1.4 Resultat

Materiel anskaffad 2022 och 2025

Produktanpassning och modifiering

1.5 Styrning och kontroll

Rättsliga och politiska ramar för försörjningssystemen.

Riskmodeller

Tillsyn och rapporterade problem i anskaffningsprocessen

Leverantörskontroll

-statligt ägande

-Aktörsanalys (större företag)

-Styrelsekontroll (krav på deltagande, nationalitet och HK)

-F&U och Innovationsstöd

-IPR

-FDI kontroll

Leverantörsstöd - Större regionala samarbetsprojekt

-exportstöd och motköp

-subventioner och beskattning

-rådgivning och riskkapital

-innovationsstöd, utvecklingsstöd

Säkerhetstjänstens insyn och definition av kritisk kompetens

7. Referenser

7.1 Forskningsartiklar mm

- Adler, E. (1997). *Sizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics*. European Journal of International Relations, 3(3), 319–363.
- Archuleta, B. (2016). *Rediscovering Defense Policy: A Public Policy Call to Arms*. Policy Studies Journal.
- Baldwin, E., Chen, T., & Cole, D. (2019). *Institutional analysis for new public governance scholars*. Public Management Review, 21(6), 890–917. <https://doi.org/10.1080/14719037.2018.1538427>.
- Belfer centre. (2025). *Critical and Emerging Technologies Index 2025: France Report*. Harvard Kennedy school.
- Biscop, S. (2021). *Grand Strategy in 10 Words: A Guide to Great Power Politics in the 21st Century*. Bristol University Press.
- Britz, M. (2004). *The Europeanization of Defence Industry Policy*. Doktorsavhandling, Stockholms universitet.
- Bitzinger, R. (2021). *The Modern Defense Industry*. London: Routledge.
- Christensen, T, Danielsen, O. P., Læg Reid, P., & Rykkja, L. H. (2016). *Comparing coordination structures for crisis management in six countries*. Public Administration, 94(2), 316–332.
- Brooke-Holland, L. (240913) *Defence procurement: challenges and reform*. Research Briefing, House of Commons Library
- Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- DeVore, M. 2019. *Armaments after autonomy. Military adaptation and the drive for domestic defence industries*. Journal of Strategic Studies.
- Devrell, E. (2025). *Exploring State-Defence Industry Relations in Swedish Defence Policy, 2009–2022*, SJMS.
- DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields*. American Sociological Review, 48(2), 147–160.

- Dunk, G A. 2023 . *Operational and Defence Industry Sovereignty: From Policy to Capability*. The Australian National University. ProQuest Dissertations & Theses, 2023. 31102625.
- Edström, H & Westberg, J. (2022). *Military Strategies of the New European Allies*. Routledge.
- Eriksson, A. 2006. *Europeanization and Governance in Defence Policy: The Example of Sweden*. Stockholms universitet.
- Elefteriu, G. (2025). *UK space strategy and the national space interest: A methodological approach*. Council on Geostrategy. Report Strategic Defence Unit , No. 2025/23, November 2025.
- Foster, M (2025). *Defence Planning and Force Generation*, in James Sperling, and Mark Webber (eds), *The Oxford Handbook of NATO*, Oxford Handbooks (2025; online edn, Oxford Academic, 20 Feb. 2025), <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198851196.013.22>.
- Frühbeis, R, Glas A.H., & Eßig, M. (2025). *The Global Mosaic: A Cross-Country Analysis of Defence Acquisition Management Models*. Universität der Bundeswehr München, chapter 9 in Vieira et al (2025). *Handbook of Defence Project Management*, Bentham Science Publishers.
- Gunnarsson, P. E. (2022). *Ancillary actor relations: The case of EU's leading defence primes*. Doktorsavhandling, Uppsala universitet.
- Gorski, M. (251114). *Polska i Estonia rozwijają wspólne systemy antydronowe*. *Defense* 24
- Hartley, K. (2019). *The Economics of Defence Policy*. Routledge.
- Hill, M & Hupe, P. (2006). *Analysing policy processes as multiple governance: accountability in social policy*. *Policy and Politics*; London Vol. 34, Iss. 3, (Jul 2006): 557-573. DOI:10.1332/030557306777695280.
- Hjelmberg, M. (2024). *Försvarslogistik i strategisk planering: Ett imperativ för Sveriges försvarsförmåga*. FHS
- Hajer, M.A.& Wagenaar, H. (2003). 'Preface', in M.A. Hajer and H. Wagenaar (eds.) *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge. Cambridge University Press (Theories of Institutional Design), pp. xiii–xvi.
- Hellberg, R & Lundmark, M. 2025. *Transformation in European Defence Supply Chains as Ukraine Conflict Fuels Demand*. *Scandinavian Journal of Military Studies* (Jan 2025). Vol. 8, no. 1 s. 17–39.
- Jensen, T & Sandström, J. (2017). *Fallstudier*. Studentlitteratur.

- Jervis, R. (1978). *Cooperation under the Security Dilemma*. World Politics, 30(2), 167–214.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2012). *Power and Interdependence*. 4th ed. Boston: Pearson.
- Kajjalainen, T. (2024) *Defence and security procurement in Finland*. PROCUREMENT JOURNAL
- Landström, A et al (2020). *Legal limits to prioritisation in policing – challenging the impact of centralisation* Routledge, 2020. Vol. 30, nr 9, s. 1061-1080.
- Lewin, L. (2022). *Rationalism och kontrafakticitet*. Statsvetenskaplig Tidskrift, 124(4), 899–922.
- Lipsky, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Sage.
- Louth, L & Taylor T. (2017). *Defence and security acquisition a guide to a complex system* OCP Policy Center, Lunday, C. (251027). *Germany's new 377B military wish list*. Politico
- Lundmark, M. (2011). *Transatlantic Defence industri integration*. Doktorsavhandling, Handelshögskolan i Stockholm.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Company.
- Markowski, S., Hall, P. & Wylie, R. (2017). *Defence Procurement and Industry Policy*. Routledge.
- Markowski, S, Hall, P. & Wylie, R. (2010). *Defence Procurement and Industry Policy: A Small Country Perspective*. Routledge
- Nye, J S. (1990). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books
- Olofsson, M. (2025). *Resiliens i militär logistik, en fallstudie av svensk reservdelsförsörjning före, under och efter den strategiska timeouten*. FHS.
- Pannier, A.2022. *Critical technologies and industrial capabilities national definition and policy implications - the French case*. Armament Industry European Research Group (Ares Group), IRIS.
- Peters, B.G. (2014). *Implementation structures as institutions*. Public Policy and Administration, Vol 2(2).

Power, M. (2004). *The Risk Management of Everything: Rethinking the Politics of Uncertainty*. Demos. ISBN: 978-1901097077

Sorensen, A. (2015). *Taking path dependence seriously: an historical institutionalist research agenda in planning history*. *Planning Perspectives*, Taylor & Francis Journals, vol. 30(1), pages 17-38, January.

DOI: 10.1080/02665433.2013.874299

Posen, B. R. (1984). *The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany between the World Wars*. Ithaca: Cornell University Press.

Przeworski, A., & Teune, H. (1970). *The Logic of Comparative Social Inquiry*. New York: Wiley-Interscience.

Manual for Qualitative Researchers. 4th ed. London: Sage.

Schumacher, T & Meinzenbach, N. (2024) *Germany in Foreign Direct Investment screening*

mechanisms in Europe. BDO.

Simon, H. A. (1997). *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organizations*. 4th ed. New York: Free Press'.

Smith, R P. 2022. *Defence Acquisition and Procurement How (Not) to Buy Weapons*. in *Elements in Defence Economics* ed Keith Hartley, Cambridge University Press.

Thibaut, C. (18-03-29) *Villani's Report: Defence at the Age of AI*. IRIS.

Transparency International. (2020). *Country brief Netherlands*. Government defence integrity index.

Transparency International. (2020b). *Country brief Germany*. Government defence integrity index.

Van der Mark, C & Veldhuisen, A.(2024). *Netherlands in Foreign Direct Investment screening*

mechanisms in Europe. BDO.

Van Evera, S. (1999). *Causes of War: Power and the Roots of Conflict*. Ithaca: Cornell University Press.

Vedung, E. (2018). *Fyra typer av statsvetenskaplig idéanalys*. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 2018-01, Vol.120 (2), p.197; Lund: Fahlbeckska Stiftelsen.

- Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Webber, E och Gould, J. (2025). *Starmer promised to spend big on defense but Britain's arms industry is still waiting*. Politico, 17 november.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge Studies in International Relations, 2006.
- Willardson, S. (2022). *Arms Transfers and International Relations Theory*. Conflict Management and Peace Science, 39(2), 123–143.
- Wolff, G.B. & Mejino-López, J. (2024). *What role do imports play in European defence?*, Bruegel: Brussels, 4 juli.
- Zandee, D. (2024). *What Are the Main Drivers of Member States' Defence Procurement Practices? The Dutch Case*. Notes / ARES Group - The Armament Industry European Research Group., 8 oktober.

7.2 Offentligt tryck

- Assemblée nationale. (2025). *Évaluation du contrôle des investissements étrangers en France*. Rapport d'information par le comité d'Évaluation et de contrôle des politiques publiques:Paris, 22 maj
- BMVg. (2025). *Investitionen in unser sicherheit*. Presse mitteilung, via Politico.13 november.
- BMVg. (2024). *Neue Sicherheits- und Verteidigungsindustriestrategie für die Zeitenwende*. 4 december.
- BMVg. (2023a). *Space safety and security strategy*, Bundesregierung, September 2023.
- BMVg. (2023b). *Verteidigungspolitische Richtlinien 2023*. November 2023
- Boeing. (2025). *Boeing-dostarczy-96-smiglowcow-szturmowych-AH-64E-Apache-dla-Polski* via Politico, 27 november.
- Bundesregierung. (2023). *National Security Strategy: Robust. Resilient. Sustainable*. Berlin. juni 2023.
- BWM. (2025) *Entwurf eines Gesetzes zur beschleunigten Planung und Beschaffung für die Bundeswehr*. Bundeswirtschaftsministerium. Kabinettdvorange. 2109010.
- DGA. (2023). *Vision stratégique du Délégué général pour l'armement #2023*. Paris: Direction générale de l'armement.

- DoC. (2024). Poland Country Commercial Guide. Departement of Commerce, 1 june.
- Ds 2017:66 Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025.
- EC. (2025). Commission clears creation of defence joint venture by BAES, IAIEC, and Leonardo. Europeiska Kommissionen: Bryssel. 2 juni,
- EU. (2023). Kommissionens rekommendation (EU) 2023/2113 av den 3 oktober 2023 om kritisk teknik för EU:s ekonomiska säkerhet för vidare riskbedömning med medlemsstaterna
- EU. (2019). RÈGLEMENT (UE) 2019/452 DU PARLEMENT EUROPÉEN ET DU CONSEIL du 19 mars 2019 établissant un cadre pour le filtrage des investissements directs étrangers dans l'Union (JO L 0791 du 21.3.2019, p. 1).
- Fiorilli, P. (2025). A roadmap to strengthen European Defence College adopts Defence Readiness Roadmap. Commission en Directe, 20 oktober.
- FOI (2020). Försörjningssäkerhet i det nya säkerhetspolitiska landskapet. Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Försvarsdepartementet. 2025. Försvarsindustristrategi för ett starkare Sverige – Innovation, produktion och samarbete, skr 2024/25:193, Stockholm.
- Försvarsministeriet. (2025). Parlamentarisk arbetsgrupp för försvaret inleder sitt arbete. Pressmeddelande.
- Försvarsministeriet. (2024). Statsrådets försvarsredogörelse. Försvarsministeriets publikationer. 2024:6. Helsingfors.
- Försvarsministeriet. (2023). Materiel Policy Strategy for the Defence Administration. Helsingfors.
- Försvarsministeriet. (2016). Att säkra Finlands försvars teknologiska och industriella bas. Helsingfors.
- Försvarsministern. (2025). Svar på skriftligt spörsmål SSS 82/2025 rd om att öka försvarsbudgeten till riksdagens talman, Eduskunta, Helsingfors, 9 april.
- Gouvernement. (2022). France-2030-la-recherche-et-l-innovation-au-coeur-des-enjeux-pour-prevenir-et-lutter-contre-les-maladies-infectieuses-emergentes-et-les-menaces-nucleaire-radiologique-biologique-et-chimique. Gouvernement: Paris.24 februari

- Haut commissariat du plan. (2020). PRODUITS VITAUX ET SECTEURS STRATÉGIQUES : COMMENT GARANTIR NOTRE INDÉPENDANCE ?, 18 December 2020.
- HM Government. (2025). National Security Strategy 2025 - Security for the British people in a dangerous world. CP 1338. London: The Stationery Office.
- HM Government. (2021). National space strategy.
- IISS. (2025). The Military balance. Routledge.
- IISS. (2022). The Military balance. Routledge.
- IMF. (2025). Spending Smarter: How Efficient and Well-Allocated Public Spending Can Boost Economic Growth. Fiscal Monitor.
- IRIS. (2025), What Are the Main Drivers of Member States' Defence Procurement Practices? Institut de relations internationales et stratégiques.
- La Mission French Tech. (2025). French Tech 2030.
- MdA. (2025a). Projet de Loi de Finances, Loi de programmation Militaire (LPM). ANNÉE 3 2026. Paris: Ministère des Armées, oktober.
- MdA. (2025b). Et la cyberdéfense devint une priorité nationale Paris: Ministère des Armées, 15 oktober.
- MdA. (2025c). Stratégie de défense, Paris: Ministère des Armées, konsulterat 30 november.
- MdA. (2023a). LPM 2024-2030 Les grandes orientations. Paris: Ministère des Armées, april 2023.
- MdA. (2023b). Nanotechnologies, Capteurs et Composants. Thématiques prioritaires AAP 2023 Thèses AID Ministère de la Défense.
- MES. (2022). Nationella forskningsstrategin Ministère de l'Enseignement Supérieure, de la recherche et de l'innovation, 17 mars.
- MoD. (2025a). Defence Industrial Strategy 2025: Making Defence an Engine for Growth CP 1388
- MoD. (2025b). Strategic Defence Review 2025. London: Ministry of Defence
- MoD. (2022). Defence Equipment and Support Annual Report. London: Ministry of Defence.
- MoD. (2022b) The defence equipment plan 2022 to 2032

- MoD. (2022c). *Defence space strategy*
- MON. (2025) *Polska försvarsmaktens utvecklingsprogram för 2025–2039*. Minister Obrony Narodowej:Warsawa, 23 december.<https://portalobronny.se.pl/polityka-obronna/program-rozwoju-sil-zbrojnych-rp-na-lata-2025-2039-podpisany-oto-strategiczne-priorytety-dla-polski-aa-jvU6-uh2V-QMH7.html>
- MON. (2021). *w sprawie zasad opracowywania i realizacji centralnych planów rzeczowych*, Beslut 118. Obrony Narodowej;, Warszawa, 1 september
- MON. (2017). *Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej*. Minister Obrony Narodowej:Wasawa
- MVD. (2025a) *Defensie maakt vaart met aanschaf nieuw materieel | Nieuwsbericht | Defensie.nl*
<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2025/04/23/defensie-maakt-vaart-met-aanschaf-nieuw-materieel>.
- MVD. (2025b). *Netherlands Defence Doctrine*, juni 2025.
- MVD. (2025c). *Defence Strategy for Industry and Innovation 2025-2029*. Policy note. Haag: Ministerie Van
- MVD. (2025d). *Defensie koopt Skylanders om Nederland te beschermen tegen drones*. Nieuwsbericht. Haag: Ministerie Van Defensie, 11 december.
- MVD. (2024). *2024 Defence White paper strong, smart and together*. Haag: Ministerie Van Defensie.
- MVD. (2020). *Defence Vision 2035 Fighting for a safer future*. Haag: Ministerie Van Defensie, oktober.
- MVF. (2026). *Ontwerpbegroting 2026 Vergelijk tussen verschillende jaren*. Ministerie van Financiën, 1 januari.
- NAO. (2021). (NAO). *Improving the performance of major equipment contracts*. Report – Value for money, 24 juni.
- Nationella Säkerhetsbyrån. (2024). *Polish Defence and Security Equipment Catalogue*. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, 6 september.
- NATO. (2024). *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2024)*. Press release
- NATO. (2025a). *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2025)*. Press release
- NATO. (2025b). *NATO Defence Planning Process*, 16 april.

- Netherlands Space Office. (2025). *Government Supports Long-Term Space Agenda.*
- Nordefco (2018). *Nordic defence cooperation vision 2025.*
<https://www.nordefco.org/Files/nordefco-vision-2025-signed.pdf>
- Nordefco. (2025). *About NORDEFECO.* <https://www.nordefco.org/the-basics-about-nordefco>
- OIH, 2013. *OHB System AG awarded contract for the development and integration of the SARah radar satellite reconnaissance system for the German federal armed forces*
- Patria (2025). *Patria and Germany sign two serial contracts valued over 2 billion euros within the CAVS programme.* Patria Group, 18december.
- Prezidenten. (2020). *National Security Strategy of the Republic of Poland 2020.* Warszawa:Polen. Office of the President.
- Premiärministern. (2025). *Security Made in Poland: Government Boosts National Defense Industry.* Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 30 juni.
- Rady Ministrów. (2017), *r. w sprawie przyjęcia Polskiej Strategii Kosmicznej*
Monitor Polski, officiell tidskrift för republiken, Poz. 203 resolution 6.
Warszawa, 17 februari.
- Regeringen. (2025). Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende
Myndigheten för totalförsvarsanalys. Försvarsdepartementet.
Stockholm.
- Republique Francaise. (2025). *Code monétaire et financier.*
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000048725421
- Republique Francaise. (2023). *Code monétaire et financier. Article R151-3.*
Reviderad genom dekret 2023, 1293.
- Republique Francaise. (2019a). *Décret n° 2019-1590 du 31 décembre 2019 relatif aux investissements étrangers en France.*
- Republique Francaise. (2019b). *Décret n° 2019-206 du 20 mars 2019 relatif à la gouvernance de la politique de sécurité économique.*
- Republique Francaise. (2018). *Code de la défense, Article L1332-1 – L1337.*
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071307/LEGISCTA000028342591/#LEGISCTA000028342597

- Rijksoverheid. (2024). Vanuit de ruimte, voor de aarde Lange-termijn ruimtevaartagenda voor Nederland, 25 januari.
- Riksrevisionen (2025). Logistik för det militära försvaret. Stockholm. 24 mars.
- SDGSN. (2025). National Space Strategy 2025-2040. Secrétariat général de la Défense et de la Sécurité nationale, 20 november.
- Sénat. (2025). Projet de loi relatif à la résilience des infrastructures critiques et au renforcement de la cybersécurité. Rapports législatifs, Rapport n° 393 (2024–2025), déposé le 4 mars. Paris: Sénat.
- Sénat. (2019). Dekret n° 2019-206. Paris: Sénat.
- SOU 2023:50. (2023). En modell för svensk försörjningsberedskap. Regeringen.
- SOU 2022:24. (2022). Materieförsörjningsstrategi för vår gemensamma säkerhet. Regeringen.
- SOU 2016:88. (2016). Logistik för högre försvarsberedskap. Regeringen
- SOU 2011:36. (2011). Forskning och utveckling samt försvarslogistik – i det reformerade försvaret. Regeringen.
- Statens revisionsverk (2025), Uppbyggnad av prestationsförmågorna i Försvarsmaktens utvecklingsprogram. Helsingfors, 11 november.
- Statsrådet. (2025). Rymdstrategi 2030. Statsrådets publikationer 2025:7. Helsingfors.
- Statsrådet. (2024). Flerårig plan för användningen av statlig finansiering av forsknings och utvecklingsverksamhet. Statsrådets publikationer 2024:23, Helsingfors.
- Statsrådet. (2023) Ett starkt och engagerat Finland: Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Statsrådets publikationer 2023:59, Helsingfors.
- UK Parliament. 2024. Defence procurement: challenges and reform, House of Commons, Research briefing, 13 september.
- UKRI, (2025). Tomorrow's technologies. UK Research and Innovation, 25 Mars.
- Vinnova (2024). Strategiska tekniker för Sverige – Ett underlag för nationella prioriteringar, dnr 2024-01501.
- VTT. (2024). Shaping the Future of Finnish Innovation: The Evolution of Finnish Innovation Policy and the Path Ahead, VTT Technical Research Centre of Finland, 8 november.

7.3 Sekundärintervjuer

BFBS. (2024), Minister: MoD has no choice but to change procurement culture [intervju] av British Defence Procurement Minister James Cartlidge, 11 april.

TVP. (2025a). How Poland is building one of the strongest armies in Europe [Intervju] av Vice FMV chef Brig. Gen Michail Marciniak, 9 april.

Politico. (2025). Financing security through strategic alliances [Intervju] Prof. Marta Postuła, Vice President, Polska utvecklingsbanken, 9 oktober.

7.4 Artiklar och Pressrelaser

Barrie, D, Gwadera, Z & Hinz, F. (2025). *Deep Precision Strike: Europe's Quest for Long-range Missile Capabilities.* IISS.

Bounds, A, et al (2025). *Dutch government takes control of Chinese-owned chipmaker Nexperia.* FT.13 oktober.

Borowski, J. (2024). *One Year of Tusk's Government. Gen. Koziej: Strategic Continuity Maintained at the Ministry of Defence.* Defence24, 16 december.

Carter, J (2025). *Poland's new security blueprint targets territorial integrity, global influence.* TVP, 25 juli.

Defense News. (251120). *UK Approves £316 Million DragonFire Laser Weapon for Royal Navy After Successful Drone-Destruction Trials*

Deyl, D. (2025). *France's defence ambitions strained by fiscal reality.* Euro perspectives.

Doussin, A; Estrabaud, P & Allinson, T. (2024). *France announces new export controls on semi-conductors and quantum equipment and technology.* Hogan Lovells, 15 februari.

Fiałek, M & Domgala, M.(2024). *Foreign direct investment: the legal framework in Poland.* International bar association.

Gosseilin-Malo, E. (2025). *European Navies Test New Drone Tech For Undersea Operations.* Defense News, november.

Göteborgsposten. (2025). *Saab får miljardorder till tyska stridsflygplan* via TT, 14 november.

ICEYE. (2025). *iceye-and-rheinmetall-win-major-contract-worth-billions-for-space-reconnaissance,* press release, 18 december.

- Höller, L. (2025a). Germany to spend almost \$60 billion in latest military funding package. Defense News. 18 december.
- Höller, L. (2025b). Rheinmetall, MBDA tout German shipborne laser gun for zapping drones. Defense News. 28 oktober.
- Höller, L. (2025c). German arms makers lukewarm on government stakeholder push. Defense News. 8 oktober.
- Höller, L. (2025d). Germany plans to double its defense spending within five years. Defense News, 26 juni.
- Katsenkova, S. (2025). Does France have what it takes to lead Europe's defence initiatives? Euronews. 12 oktober.
- Kayali, L. (2025). Marine le pen slams european defense programs. Politico, 10 december.
- Le Monde. (2025). L'industrie de la défense au défi de la montée en cadence. 21 juli.
- Mackenzie C. (2020). French forces to get new batch of Jaguar, Griffon armored vehicles. Defence News, 23 september.
- Mehta, A. (2018). Finland nears decision on sea-based weapons. Defense News, 9 april.
- Miller, S. (2023). French Defence response to Russia. Wavell Room. 22 november.
- Minder, R. (2024). Poland's misfiring defence industry FT. 24 augusti.
- Neubert, K. (2025). Airbus Defence workers urge end to Dassault partnership in FCAS fighter jet project. Euractiv, 10 november.
- Neubert, K & Alipur, N. (2025). Germany's Merz vows to build Europe's strongest military. Euractiv, 14 maj.
- O'Dwyer, G. (2024). Finland approves construction of Patria's F-35 assembly facility. Defense News, 1 mars.
- Pinaud, O. (2025). French state buys Atos's advanced computing division. Le Monde. 11 augusti.
- PolandDaily24. 2023. Poland is building Europe's strongest military says Blaszczak. 2 juni.
- Reuters. (2025a). Dutch defence spending up \$1.25 billion in new budget, VVD leader says. 16 april.

- Reuters. (2025b). *UK aims to be defense industrial superpower'*. TVP. 26 mars.
- Ruitenbergr, R. (2025b). *Dutch NATO math portends uphill battle for Europe on defense spending.* Defense News, 29 maj
- Ruitenbergr, R. (2025a). *Netherlands-buys-46-leopard-tanks-from-knds-for-more-than-1-billion/.* Defense News, 15 maj.
- Ruitenbergr, R. (2024a). *Netherlands-plans-four-new-air-defense-frigates.* Defence News, 1 mars.
- Ruitenbergr, R. (2024b). *Dutch submarine buy from France to spark \$1.1 billion in offsets.* Defense News. 30 september.
- Ruitenbergr, R. (2024c). *Netherlands to add tanks, F35s frigates amid warnings of war.* Defense News. 20 oktober
- Ruitenbergr, R. (2023) *Netherlands-doubles-order-of-mq-9-reaper-drones-plans-to-arm-them/* Defence News, 29 augusti.
- Sprenger, S. (2025). *'Eurotank' firms form joint venture before talks with Germany, France.* Defence News, 17 april.
- Sprenger, S. (2024). *Europeans are building a war economy. Can they master it?* Defence News, 23 februari
- Svt. (2025). *Polen köper svenska ubåtar / SVT Nyheter,* 26 november.
- Schöning, F & Kirwitzke, S (2021). *New Rules: German government passes far-reaching expansion of foreign investment control.* Hogan Lovells. 29 april.

FÖRKORTNINGAR

- BFBS - British Forces Broadcasting Service
- BGK - Bank Gospodarstwa Krajowego (Polens nationella utvecklingsbank)
- BMVg. - Bundesministerium der Verteidigung (Tyska försvarsdepartementet)
- BWM - Bundeswirtschaftsministerium (Tyska näringsdepartementet)
- C4I - Command, Control, Communication, Computers, Intelligence,
- CAVS - Common Armoured Vehicle System
- DGRIS - Direction générale des relations internationales et de la stratégie.
- STAR - Surveillance, Target Acquisition & Reconnaissance
- DGA - Direction General D'armement (Frankrikes materielverk)
- DoC - Department of Commerce (USA)
- FCAS - Future Combat Air System
- FDI - Foreign Direct Investments
- FT - Financial Times
- FoUI - Forskning, utveckling och innovation
- TFEU - Traktaten om den Europeiska unionens funktion
- IISS - International Institute for Strategic Studies
- ISP - Inspektionen för strategiska produkter
- LPM - Loi de Programmation Militaire
- MVD - Ministerie van Defensie (Nederländska försvarsdepartementet)
- MdA - Ministère des Armées (Franska försvarsdepartementet)
- MGCS - Main Ground Combat System
- MVF - Ministerie van Financiën (Nederländernas Finansdepartement)
- MON - Ministerstwo Obrony Narodowej (Polska försvarsdepartementet)
- NAO - National Audit Office
- RNS - Revue Nationale Strategique

SISSE - Service d'Information Stratégique et de Sécurité Économique

SJMS - Scandinavian Journal of Military Studies

SDR - Strategic Defence Review

UKRI - United Kingdom Research and Innovation

Bilaga 1: Förändringar i arsenaler 2022 vs 2025, bis¹⁹

Nedan följer en genomgång av befintlig materiel i de analyserade ländernas arsenaler för år 2022, 2025 och vad som påträffats avseende framtida anskaffningar givet förstudiens begränsningar. En huvudkälla har varit *IISS Military Balance*, men materialet har också kunnat korreleras med andra källor och vad som där är känt.

Anskaffningar av nya system uttrycks med fet stil reducerade bestånd markeras med röd text och ökningarna med grönt. Förklaring till använda förkortningar finns i slutet av bilagan.

Finland

2022	2025	Framtida
62 FA <i>F18 Hornet</i> 1 ELINT <i>C295M</i> 2 TPT <i>C295M</i> 3 TPT <i>Learjet</i> 6 TPT <i>PC+12NG</i> 45 TRG <i>Hawk</i> 28 TRG <i>G115</i> 26 TRG <i>LG70 Vinka</i> 20 THPK <i>NH90</i> 5 THKP <i>As332</i> Puma 4 THKP <i>Koala</i> 7 RHKP <i>Huges 500</i> 7 IRS <i>Ranger</i> 3 MRH <i>Bell 412</i>	62 FA <i>F18 Hornet</i> 1 ELINT <i>C295M</i> 2 TPT <i>C295M</i> 3 ISR <i>Learjet</i> 6 TPT <i>PC12NG</i> 29 TRG <i>Hawk</i> 28 TRG <i>G115</i> 0 20 THPK <i>NH90</i> 5 THKP <i>As332</i> Puma 4 THKP <i>Koala</i> 0 11 IRS <i>Ranger</i> 2 MRH <i>Bell 412</i>	64 FGA <i>F35</i> ²⁰ 2 TPT/TKR <i>Boeing K46</i>
200 MBT <i>Leopard 2</i> 110 IFV <i>BMP 2D</i> 102 IFV <i>CV9030</i> 142 APC <i>MT LB</i> 551 APC <i>Sisu</i> 62 APC <i>AMV</i>	200 MBT <i>Leopard 2</i> 110 IFV <i>BMP 2D</i> 102 IFV <i>CV9030</i> 320 APC <i>MT LB</i> 703 APC <i>Sisu</i> 62 APC <i>AMV</i>	120 APC <i>Patria</i>

¹⁹ IISS (2022;2025), Bis påträffade prioriterade system. IISS rapporterar typ av missiler men ej antal.

²⁰ O Dwyer, (2024).

<p>6 AUV <i>Sisu</i> 5 AEV <i>Dachs</i> 9 ARV <i>BPz</i> 15 ARV <i>MTPLB</i> 12 ARV <i>VT55A</i> 12 VLB <i>BLG60M2</i> 6 VLB <i>Leopard 2S</i> 9 VLB <i>Sisu leguan</i> 6 MW <i>Leopard 2R</i> 13 ART <i>122mm K9</i> <i>Thunder</i> 36 ART <i>122mm 2z1</i> <i>Godzika</i> 234 ART <i>122mm D30</i> 54 ART <i>155mm K98</i></p> <p>34 MRL <i>122mm</i> <i>RM70</i> 22 MRL <i>155mm</i> <i>M270 MRLS</i> 18 MOR <i>120 mm</i> <i>AMOS</i> 261 MOR <i>120 mm 261</i> <i>krh/92</i> 20 SAM <i>Crotale</i> 24 SAM <i>NASAMS</i> 16 SAM <i>Asrad</i> 7 SAM <i>Leopard 2</i> <i>Marksman</i></p>	<p>44 AUV <i>Sisu</i> 5 AEV <i>Dachs</i> 9 ARV <i>BPz</i> 15 ARV <i>MTPLB</i> 12 ARV <i>VT55A</i> 12 VLB <i>BLG60M2</i> 10 VLB <i>Leopard 2S</i> 10 VLB <i>Sisu leguan</i> 6 MW <i>Leopard 2R</i> 48 ART <i>122mm K9</i> <i>Thunder</i> 74 ART <i>122mm 2z1</i> <i>Godzika</i> 474 ART <i>122mm D30</i> 132 ART <i>155mm K98</i> 24 ART <i>152 mm</i></p> <p><i>Giasint</i> 34 MRL <i>122mm</i> <i>RM70</i> 41 MRL <i>155mm</i> <i>M270 MRLS</i> 18 MOR <i>120 mm</i> <i>AMOS</i> 698 MOR <i>120 mm 261</i> <i>krh/92</i> 20 SAM <i>Crotale</i> 24 SAM <i>NASAMS</i> 16 SAM <i>Asrad</i> 7 SAM <i>Leopard 2</i> <i>Marksman</i></p>	<p>20 ART självgående.kustart²¹</p>
<p>4 PCGM <i>Hamina</i> 4 PBG <i>Raumina</i> 12 PBF <i>Jehu</i> 3 MCC <i>Geta</i> 2 ML <i>Hamenmaa</i> 3 ML <i>Pansio</i> 1 LCM <i>Kampela</i></p> <p>1 PSO <i>Turva</i></p>	<p>4 PCGM <i>Hamina</i> 4 PBG <i>Raumina</i> 12 PBF <i>Jehu</i> 3 MCC <i>Geta</i> 2 ML <i>Hamenmaa</i> 3 ML <i>Pansio</i> 1 LCM <i>Kampela</i> 9 LCP <i>Uto</i></p>	<p>4 korvetter <i>Squadron</i>²²</p>

²¹ Gosselin-Malo (2024).

²² Planerade 2020

2 PCC <i>Tursas</i>	1 PSO <i>Turva</i> 2 PCC <i>Tursas</i>	
---------------------	---	--

Tabell 9: Finlands arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

Huvudsaklig orientering i Finland är att bygga upp förmåga att klara långvariga strider med hänsyn till den ryska styrkeuppbyggnaden (Försvarsministern, 2025). De storskaliga inköpen av korvetter och stridsflyg beslutades redan innan Ukrainakriget 2022 och Natomedlemskapet 2023. En uttalad prioritering är att kunna underhålla och reparera materiel (DSI, 2025, s.36).

Den kvantitativa förändringen av materielen 2022 till 2025 visar att Finland bortsett från anskaffning av fyra korvetter och F35, i huvudsak kompletteringsköper pansarfordon bla 120 *Patria XA-300*, koreanska *K9*-haubitsar och tungt raketartilleri, luftvärnssystem och UAV.

Rymd och C4I:

I takt med att materielsystemen uppgraderas, satsar Finland också på materiel för kommando och kontroll. Här handlar det bla om att anskaffa nya radiosystem i samarbete med Sverige. (DSI, 2025, s.36).

Flyg och robotsystem

Flygvapnet genomgår en betydande omorganisation och utfasning då *F35* ersätter *F18 Hornet* 2025–26. Finland har nu uttryckt önskemål om eller signalerat intresse för två typer av långdistansmissiler med räckvidd 930 och 560 km för *F35* (Barrie, et al, 2025). I 2025 års budget har Finland avsatt EUR 350 miljoner för att uppgradera sina strategiska transportflygplan.

Landsystem

155 mm Ammunition till ett värde av EUR 79 miljoner har bland annat anskaffats (DSI, 2025, s.36).

Sjöstridssystem

4 större korvetter anskaffas 2025-2028.

Frankrike

2022	2025	Framtida
3 COMSAT <i>Syracuse</i>	4 COMSAT <i>Syracuse</i>	
1 COMSAT <i>Athena Fidus</i>	1 COMSAT <i>Athena Fidus</i>	
2 ISR <i>CSO</i>	2 ISR <i>CSO</i>	
2 ISR <i>Helios</i>	2 ISR <i>Helios</i>	
2 ISR <i>Pleiades</i>	2 ISR <i>Pleiades</i>	
3 SIGNINT <i>Ceres</i>	2 SIGNINT <i>Ceres</i>	
		ASAT <i>Totatis</i>
		ASAT <i>Flamhe</i>
		ASAT <i>Yodha</i>
112 FGA <i>Mirage 2000</i>	94 FGA <i>Mirage 2000</i>	
178 FGA <i>Rafale</i>	181 FGA <i>Rafale</i>	+32 FGA <i>Rafale</i>
8 TKr/TPT <i>A330</i>	24 TKr/TPT <i>A330</i>	FGA <i>FCAS</i>
26 TKr/TPT <i>C135</i>	22 TKr/TPT <i>C135</i>	3 REC <i>Archange</i>
18 TPT <i>Hercules</i>	18 TPT <i>Hercules</i>	12 REC <i>Falcon</i>
6 TPT <i>Transall</i>	6 TPT <i>Transall</i>	
5 TPT <i>Turboporter</i>	5 TPT <i>Turboporter</i>	
8 TPT <i>TBM 700</i>	15 TPT <i>TBM 700</i>	
18 TPT <i>A400M</i>	21 TPT <i>A400M</i>	
1 TPT <i>Beech</i>	1 TPT <i>Beech</i>	
5 TPT <i>DHC TinOtter</i>	5 TPT <i>DHC TinOtter</i>	
27 TPT <i>CN235M</i>	27 TPT <i>CN235M</i>	
32 TPT <i>Emb Xingu</i>	32 TPT <i>Emb Xingu</i>	
15 TPT <i>TBM700</i>	0	
2 PAX <i>A310</i>	2 PAX <i>A310</i>	
1 PAX <i>A330</i>	1 PAX <i>A330</i>	
2 PAX <i>A340</i>	2 PAX <i>A340</i>	
21 PAX <i>Falcon</i>	22 PAX <i>Falcon</i>	
72 TRG <i>Alphajet</i>	45 TRG <i>Alphajet</i>	
	3 TRG <i>A330/A30</i>	
18 TRG <i>Grob G120</i>	18 TRG <i>Grob G120</i>	
17 TRG <i>PC21</i>	17 TRG <i>PC21</i>	
13 TRG <i>SR20</i>	0	
7 TRG <i>SR22</i>	7 TRG <i>SR22</i>	
	17 TRG <i>G120AF</i>	
	17 TRG <i>D140 Jodel</i>	
	5 TRG <i>CAP10M</i>	
	5 TRG <i>Super Dmona</i>	
67 AHKP <i>Tiger</i>	67 AHKP <i>Tiger</i>	
55 HKPAS555	55 HKPAS555	
86 HKP <i>SA341</i>	86 HKP <i>SA341</i>	
18 TPTHKP <i>Caracal</i>	19 TPTHKP <i>Caracal</i>	

<p>24 TPTHKP Cougar 7 TPTHKP Superpuma 39 TPTHKP NH90 66 TPTHKP Puma 35 TPTHKP Colibri 25 TPTHKP AS350 Equireuil 20 TPTHKP H135 15 TPTHKP H145 22 ASW Atlantique 26 ASHKP NH90 11 MRHKP AS5365 Dauphin 16 MRHKP AS565 Panther 12 MRHKP SA319B Alouette</p> <p>3 AEW Hawkeye 4 SAR Falcon 4 ISR S100 Camcopter 2 ISR Beech 2 ELINT C160 Gabriel 4 AEW Sentry 8 CISR Reaper</p>	<p>24 TPTHKP Cougar 7 TPTHKP Superpuma 84 TPTHKP NH90 66 TPTHKP Puma 35 TPTHKP Colibri 25 TPTHKP AS350 Equireuil 20 TPTHKP H135 15 TPTHKP H145 18 ASW Atlantique 26 ASHKP NH90 11 MRHKP AS5365 Dauphin 16 MRHKP AS565 Panther 0 16 MRHKP H160B 3 AEW Hawkeye 4 SAR Falcon 4 ISR S100 Camcopter 2 ISR Beech 2 ELINT C160 Gabriel 4 AEW Sentry 12 CISR Reaper</p>	<p>8 CISR Eurodrone 3000</p>
<p>222 MBT Leclerc 245 ASLT AMX10 1416 AUV VBL²³ 40 REC ERC 90D</p> <p>706 IFV VCI 339 APC Griffin107 2228 APC VAB 49 APC BvS10 60 APC VXB170 20 PPV Aravis</p>	<p>200 MBT Leclerc 192 ASLT AMX10 1385 AUV VBL 0 40 REC ERC 90D 99 REC EBRC Jaguar 622 IFV VCI 748 APC Griffin107 1760 APC VAB 49 APC BvS10 60 APC VXB170 20 PPV Aravis 32 PPV Centaure 292 AUV VBMR Serval</p>	

²³ 2022 klassad som RECCE, 2025 som AUV.

2 PB <i>Athos</i>	2 PB <i>Bir Hakim</i>	
4 PB <i>Geranium</i>	0	
	4 PB <i>Geranium</i>	
	1 PB <i>Armoise</i>	
	3 PB <i>Maroni</i>	
4 MCD <i>Vulcain</i>	4 MCD <i>Vulcain</i>	
	1 MCD <i>Ohprys</i>	
3 MHC <i>Antares</i>	3 MHC <i>Antares</i>	
10 MHO <i>Eridan</i>	8 MHO <i>Eridan</i>	
3 LHD <i>Mistral</i>	3 LHD <i>Mistral</i>	
	6 LCU <i>Arbalete</i>	
4 LCT <i>EDA</i>	4 LCT <i>EDA</i>	
11 LCM <i>CTM</i>	11 LCM <i>CTM</i>	
1 ABU <i>Teleonn Mor</i>	1 ABU <i>Teleonn Mor</i>	
2 AG <i>Charmoix</i>	2 AG <i>Charmoix</i>	
	1 AG <i>Charlois</i>	
1 AGB <i>Astrolabe</i>	1 AGB <i>Astrolabe</i>	
1 AGE <i>Corraline</i>	1 AGE <i>Corraline</i>	
1 AGE <i>Thetis</i>	1 AGE <i>Thetis</i>	
1 AGI <i>Dupuy de Lome</i>	1 AGI <i>Dupuy de Lome</i>	
1 AGM <i>Monge</i>	1 AGM <i>Monge</i>	
1 AGOR <i>Pourquoi pas</i>	1 AGOR <i>Pourquoi pas</i>	
1 AGOR <i>Beautemps</i>	1 AGOR <i>Beautemps</i>	
<i>Beaupre</i>	<i>Beaupre</i>	
3 AGS <i>Laperouse</i>	3 AGS <i>Laperouse</i>	
2 AORH <i>Durance</i>	1 AORH <i>Durance</i>	
	1 AORH <i>Jacques</i>	
	<i>Chevallier</i>	
4 ATS <i>Loire</i>	4 ATS <i>Loire</i>	

Tabell 10: Frankrikes arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

Frankrikes vidmakthåller traditionellt och fortsatt expeditionsstyrkor samt kärnvapenavskräckning. Frankrikes styrkor är stationerade för att kunna ingripa globalt men har inte numerär för att ensamt hantera stora långvariga konflikter. Förändringarna i materielbestånden tyder på att Frankrike i huvudsak ägnar sig åt inhemska kompletteringsköp av befintlig materiel, sålunda anskaffas nu framför allt stora mängder pansarfordon och artilleri samt tung flygtransport och nya ubåtar. Det syns inga direkta effekter av kriget i Ukraina i numerären, men nedgången av viss materiel beror sannolikt på transfereringar till Ukraina. Det är känt att man bland annat skickat stridsflygplan (*Mirage*) och artillerisystem (*Cesar*) Omtalade kapacitetsbrister gäller bland annat ammunitionstillverkning, tung lufttransport, underrättelseinformation i realtid och drönare.

De stora samarbetsprojekten omfattar bland annat ett framtida gemensamt flygprojekt (FCAS) och stridsvagnssystem (MGCS) med Tyskland som båda är satta i fråga av både fackföreningar och industriella partners och opposition, med bland annat stridigheter om bl a partsandelar. I fransk inrikespolitik ifrågasätts försvarsindustriella samarbeten med Tyskland och även president Macrons förslag om att vidga Frankrikes kärnvapenparaply till andra EU länder (Kayali, 2025).

Rymd och C4I:

Förvärv inom ramen för *LPM 2019–25* och den senare *LPM 2024–30* omfattar (Mda, 2023a; Miller, 2023) stora satsningar på framtida strategisk avskräckning med attacksatelliter, ballistiska atomubåtar (*SNLE-3G*), kärnvapenmissiler (*M51*, *ASMPA-R ASN4G*), anti drönan och drönarsystem. Frankrike söker utveckla egna ekvivalenter till luftvärnssystemet *Patriot* (Katsenkova, 2025).

Flyg och robotsystem

Frankrikes förvärv inom ramen för *LPM 2019–25* och den senare *LPM 2024–30* omfattar (Mda, 2023a; Miller, 2023) 32 Stridsflygplan av typ *Rafale* mellan 2030 och 2032 samt förstärkning av lufttransport och tanker flottan (*A400M*, *A330*), signalspaningsplan (*Dassault Archange*), 8 *Eurodrone*, missilutveckling (bl a *Scalp/Ejb*), 12 *Dassault Aviation Falcon 2000LXS* spaningsflygplan Utveckling av fem typer av långdistansmissiler pågår med räckvidder på 500-2000 km, varav tre nationellt utvecklade och två i samarbete med Italien och Storbritannien (Barrie, et al, 2025, s.15). Frankrike samarbetar om *Euro drone* med Tyskland, Italien och Spanien.

Landsystem

Franska armen har ett program "Scorpion" för att omkonfigurera sin krigföring 2017 och 2020 beställdes 319 Griffons and 20 Jaguar och 2020 42 Jaguar 271 Griffon pansarfordon²⁴.

Tanken är att ersätta Leclerc och Leopard med en ny enhetsstridsvagn till 2040. Huvudentreprenörerna för *Main Ground Combat System- MGCS* är KNDS Tyskland, KNDS Frankrike, Thales och Rheinmetall. Efter att ha förhandlat om arbetsdelningen i flera år beslutade regeringarna att låta Tyskland leda stridsvagnsprojektet medan Frankrike skulle övervaka FCAS. MGCS är mer lågtgående än bara en ny stridsvagn för tyska och franska markstyrkor, som idealiskt sett skulle antas senare av europeiska partners. Tanken är att bygga

²⁴ Mackenzie (2020).

sammankopplade bemannade och obemannade fordon för att revolutionera markstrider genom eldkraft, sensorer och artificiell intelligens²⁵.

Sjöstridssystem

Förvärv inom ramen för *LPM 2019–25* och den senare *LPM 2024–30* omfattar (Mda, 2023a; Miller, 2023) 1 attackubåt av Barracuda-klass, 3 Nya fregatter och 3 ubåtar, modernisering av hangarfartyget *Charles de Gaulle*, 6 patrullfartyg av *Gowind*-klass, specialiserade landstigningsfartyg, 3 underhållsfartyg, maritima drönare. På området marina drönare pågår operativ utprovning av A9-M AUV från *Exail (Gosseilin-Malo, 2511)*.

²⁵ Sprenger (2025).

6 SAM NASAMS II 18 SAM Fennek Stinger	6 SAM NASAMS II 0	
4 SSK <i>Walrus</i> 4 DD <i>De Zeven</i> <i>provincien</i> 2 FF <i>Karel Dorman</i> 4 PSOH <i>Holland</i> 6 MHO <i>Alkmaar</i> 1 LPD <i>Rotterdam</i> 1 LPD <i>Johan de Will</i> 5 LCU <i>Mk II</i> 12 LCVP <i>Mk5</i> 1 AGS <i>Hydrograaf</i> 2 AGS <i>Snelius</i> 1 AK <i>Pelican</i>	3 SSK <i>walrus</i> 4 DD <i>De Zeven</i> <i>provincien</i> 2 FF <i>Karel Dorman</i> 4 PSOH <i>Holland</i> 3 MHO <i>Alkmaar</i> 1 LPD <i>Rotterdam</i> 1 LPD <i>Johan de Will</i> 5 LCU <i>Mk II</i> 12 LCVP <i>Mk5</i> 1 AGS <i>Hydrograaf</i> 2 AGS <i>Snelius</i> 0 1 AKR <i>New Amsterdam</i> 1 AKR <i>Southern Rock</i>	4 SS <i>Orcha</i> ²⁹ , 5.6 MEUR 4 FF 4.4 MEUR 4 FF 5 MEUR ³⁰

Tabell 11: Nederländernas arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

Nederländerna har en liten men kvalificerad försvarsindustri och har valt att prioritera interoperabilitet och att vara starkt integrerat i internationella samarbeten. Man har gemensamma förband med Belgien (flottan), Storbritannien (marinen) och Tyskland (armén). Trots en uttalad vilja att anskaffa europeisk materiel i strategidokumentet finns en amerikansk slagsida i anskaffningarna. Materielen tenderar att vara importerad och kostnadseffektiv – vilket medför att man snabbt kan anskaffa standardiserad utrustning, men har mindre egen teknologisk spets. Från att tidigare haft systemintegrationsförmågor på flyg och landstridsområdet, har Nederländerna behållit kompetens inom sjösystem och viss högteknologi. Materielen har små numerär, förutom flottan, som genomgår en betydande modernisering men utan kvantitativ ökning. Armén drivs av behov att köpa samma vapensystem som Tyskland på grund av integrationen av markstyrkorna mellan de båda länderna, Flygmateriel upphandlas av tradition från USA och marinen köper nationellt (Zandee, 2024). Kommande nyanskaffningar har formen av ersättningsanskaffningar. Det är i princip en uppdatering som sker när F16 som ersätts av F35, nya ubåtar ersätter gamla. Ett par nya ytstridsfartyg

²⁹ Ruitenbergh (2024b).

³⁰ Ruitenbergh (2024a).

tillkommer och ett 40-tal stridsvagnar återanskaffas efter att inte ha funnits i arsenalen på några år. Kompletteringsbeställningar har gjorts efter Ukrainakriget genom att Nederländerna bland annat 2025 beslutat direktupphandla ny utrustning mellan 2029 och 2032 i 17 nya prioriterade projekt värderade till över EUR 1 miljard. Programmen omfattar bland annat 150 nya pansarfordon, obemannade sjösystem, automatgevär och flerpipiga kulssprutor, nytt taktiskt vapen för F-35, luftvarningsradar, anti-torpedsystem och ersättning tung torped, modernisering av attack och transporthelikoptrar (MVD, 2025a). Trots ett paradigmskifte i försvarsutgifterna ter sig upprustningen halvhjärtad i kvantitativa termer och präglad av tidigare anskaffningsmönster. En stor del av materielminskningarna i tabell 11 beror med säkerhet på att materiel levererats till Ukraina.

Flyg och robotsystem

Viss förmågeökning finns då långdistansmissiler för F35 med 930 km räckvidd har kontrakterats och tillstånd från USA att importera kryssningsmissil *Tomahawk* med 1600 km räckvidd (Barrie, et al, 2025). Man har också förvärvat drönare av flera typer, bl a *Puma LE* (DSI, 2025, s.36).

Landsystem

Nyanskaffning av stridsvagnar.

Sjöstridssystem

Omfattande kvalitativ förmågehöjning genom ersättningsanskaffningar av modernare fartyg.

Polen

2022	2025	Framtida
<p>28 FTR Mig29 Fulcrum 18 FGA SU22 Fitter 48 FGA F16</p> <p>5 TPT C 130 Hercules 16 TPT C295M 37 TPT AN28 Bryza 2 TPT Gulfstream 2 TPT Boeing 737 12 TRG M346 28 TRG PLZ130 Orlik 28 HKPA Mi24 Hind</p> <p>22 HKP Mi8 17 MRH M17 Hip 59 MRH PZL Mi2 99 HKP PZL W3 4 THKP Black hawk 6 ASWHKP Mi14 2 ASWH2KP Super Seasprite 2 SARHKP Mi14</p> <p>6 SARHKP PZLW3 Anakonda 22 TRHK SW4</p>	<p>14 FTR Mig29 Fulcrum 11 FGA SU22 Fitter 48 FGA F16 12 FGA F50 2 AEW SAAB 340 Erieye 8 TPT C 130 Hercules 16 TPT C295M 37 TPT AN28 Bryza 2 TPT Gulfstream 3 TPT Boeing 737 12 TRG M346 28 TRG PLZ130 Orlik 16 HKPA Mi24 Hind 3 AW149 22 HKPMi8 17 MRH M17 Hip 57 HKP PZL Mi2 90 MRH PZL W3 8 THKP Black hawk 3 ASWHKP Mi14 1 ASWHKP Super Seasprite 4 ASWHKP AW 101 2 SARHKP Mi14 8 SARHKP PZLW3 Anakonda 22 TRHK SW4 4 CISR Reaper 24 CISR Bayraktar TB2</p>	<p>32 FGA F35</p> <p>48 FGA F50</p> <p>96 HKPA Apcache ³¹ (2028)</p>
<p>247 MBT Leopard 2</p>	<p>71 MBT K2 116 MBT Abrahams 191 MBT Leopard 2 206 MBT Twardy</p>	<p>1000 MBT K2 250 MBT Abrahams 2</p>

³¹ Boeing. (2025).

<p>232 MBT <i>Twardy</i>³² 318 MBT <i>T72</i> 369 RECCE <i>BRDM2</i> 34 RECCE <i>BWR1</i> 1252 IFV <i>BMP1</i></p> <p>659 IFV <i>Rosomak</i> 6 APC <i>WDSz</i> 36 APC <i>AWD</i> 30 PPV <i>Maxxpro</i> 40 AUV <i>Cougar</i> 45 AUV <i>MATV</i> 65 AEV <i>MTLB</i> 21 AEV <i>Rozomak</i> 8 AEV <i>Bizon</i> 4 VLB <i>Biber</i> 103 VLB <i>BG67M2</i> 12 VLB <i>MS20 Dagleszja</i> 17 MW <i>Bozena</i> 6 MW <i>Kroton</i> 4 MW <i>Kalina</i> 227 ART <i>122mm 2z1</i> <i>Godzika</i> 111 ART <i>152mm</i> <i>M77Dana</i> 72 ART <i>155mm Krab</i></p> <p>2 ART <i>23mm ZSU 234</i> 268 ART <i>23mm ZU233</i> 75 MRL <i>122mm BM21</i> 29 MRL <i>122mm RM70</i> 75 MRL <i>122mm WR40</i> <i>Langusta</i></p> <p>15 MOR <i>120mm 2B11</i> 65 MOR <i>120mm M120</i></p>	<p>78 MBT <i>T72</i> 348 RECCE <i>BRDM2</i> 0 916 IFV <i>BMP1</i> 4 IFV <i>Borzuk</i> 605 APC <i>Rosomak</i> 6 APC <i>WDSz</i>³³ 36 APC <i>AWD</i>³⁴ 100 PPV <i>Maxxpro</i> 277 AUV <i>Cougar</i> 124 AUV <i>MATV</i> 58 AEV <i>MTLB</i> 31 AEV <i>Rozomak</i> 0 4 VLB <i>Biber</i> 107 VLB <i>BG67M2</i> 11 VLB <i>MS20 Dagleszja</i> 17 MW <i>Bozena</i> 6 MW <i>Kroton</i> 4 MW <i>Kalina</i> 206 ART <i>122mm 2z1</i> <i>Godzika</i> 111 ART <i>152mm</i> <i>M77Dana</i> 26 ART <i>155mm Krab</i> 108 ART <i>155mm</i> <i>K9A1</i> 0 0 27 MRL <i>122mm BM21</i> 29 MRL <i>122mm RM70</i> 75 MRL <i>122mm WR40</i> <i>Langusta</i> 18 MRL <i>227 mm</i> <i>Himars</i> 50 MRL <i>239 mm</i> <i>Homars</i></p>	<p>111 IFV <i>Borzuk</i>³⁵</p> <p>600 ART <i>155mm K9A1</i></p> <p>79 MRL <i>K239</i> <i>Chunmoo</i> ³⁶</p>
--	---	--

³² Polsk variant av T72

³³ Ofullständig information

³⁴ Ibid.

³⁵ DSI, 2025, s.36.

³⁶ Borowski (2024).

<p>82 MOR 122mm SMK120 RAK</p> <p>20 SAM RSSA6 Gainful 64 SAM RSSA8 Gecko 22 SAM ZSU 234MP</p> <p>Biala 75 SAM ZUR232KG</p> <p>Jodek 6 SAM Pilica 63 SAM Poprad 268 GUN ZU232 1 SAM S200 Gammon 17 SAM S125 Newa</p>	<p>15 MOR 120mm 2B11 35 MOR 120mm M120 108 MOR 122mm SMK120 RAK</p> <p>16 SAM Patriot 6 SAM Narew</p> <p>20 SAM RSSA6 Gainful 57 SAM RSSA8 Gecko 22 SAM ZSU 234MP</p> <p>Biala 75 SAM ZUR232KG</p> <p>Jodek 48 SAM Pilica 79 SAM Poprad 343 GUN ZU232 0 14 SAM S125 Newa</p>	
<p>1 SSK Kilo 2 FFH Oliver Hardy 1 FSM Kazub 1 PSO MEKO100 3 PCFGM Sasnitz 1 MCCS Kontradmirał Xavery Czernicki 1 MCO KormoranII 1 MHO Krogulec 1 MSI Goplo 12 MSI Gardno 4 MSI Mamry 5 LSM Liublin 3 LCU Deba</p> <p>2 PCCC Kasper 2 PCB Straznik 4 PCB ICI6M 2 PB Wisłoka 2 PB Baltic 24 1 PB MI6</p>	<p>1 SSK Kilo 2 FFH Oliver Hardy 1 FSM Kazub 1 PSO MEKO100 3 PCFGM Sasnitz 1 MCCS Kontradmirał Xavery Czernicki 1 MCO KormoranII 1 MHO Krogulec 1 MSI Goplo 12 MSI Gardno 4 MSI Mamry 5 LSM Liublin 3 LCU Deba 1 PCO Josef Haller</p> <p>2 PCCC Kasper 2 PCB Straznik 4 PCB ICI6M 2 PB Wisłoka 2 PB Baltic 24 1 PB MI6</p>	<p>3 SSK A26 Saab³⁷ 2 signalsspanings- fartyg</p>

³⁷ Svt., (2025).

2 UCAC Griffon 2000TDX	2 UCAC Griffon 2000TDX	
---------------------------	---------------------------	--

Tabell 12: Polens arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

Av tabell 12 framgår att Polen genomfört synnerligen betydande förändringar från 2022 till 2025, med omedelbar operativ förmågeökning i fokus. De senaste årens snabba ökningen av Polens försvars och säkerhetsutgifter har ackompanjerats av många anmärkningsvärda anskaffningar av militär materiel både inom och utomlands. Även om många moderniseringsprogram fortfarande väntar på att genomföras, framgår av tabellen att förändringstakt och ambitionsnivå varit hög, samtidigt som vittgående reformering av anskaffningsprocessen och budgetökningar aviserats. Sovjetisk materiel byts snabbt mot modern NATO-anpassad materiel. I tabell 12 framgår att bla ca 240 *T72* och 24 *Twardy* stridsvagnar försvunnit ur den polska arsenalen och troligen nu befinner sig i Ukraina.

Polen är en ledande sprängämnestillverkare och levererar mer TNT till USA än någon annan. I synnerhet ifråga om tillverkning av artillerigranater vill Polen bli självständig, men man tillverkar också en bred uppsättning annan materiel och försvarselektronik i omkring 450 större försvarskontrakt 2024 (Nationella Säkerhetsbyrån, 2024). Det finns en tydlig strävan att stärka den nationella försvarsindustriella bas genom kunskapsupptag via sydkoreanska och amerikanska företag. Detta gäller inte minst drönarteknologi och integrerade försvarssystem.

Flyg och robotsystem

Redan 2022 tillkännagavs inköp av 32 *F35* och Luftvärn (*Patriot*) från USA, samt från Syd Korea 48 *FA-50* lätta attackflygplan, till detta kommer också en stor ökning av den inhemska vapenproduktionen, särskilt luftvärn för medeldistans (*Narev*) och kortdistans (*Pelitsa+*) där man särskilt arbetar med integration av luftvärnssystemen med heltäckande informationssystem. Vidare aviserades ett inköp av 96 *Apache*helikoptrar (Boeing, 2025) och långdistansmissiler CTM-290 från Sydkorea med 290 km räckvidd (Barrie, et al, 2025). Man har anskaffat *Bayraktar TB2* från Turkiet och integrerar UAV:er i sin militärdoktrin samt har via *PGZ* samarbete med *Frankenburg Technologies* (en Estländsk startup, grundad 2024) som ska integrera ny teknik med polska luftförsvarssystemen och emotser en missilproduktionskapacitet om upp till 10 000 missiler per år (Gorski, 2025).

Landsystem

Redan 2022 tillkännagavs mycket stora parallella mängdinköp av stridsvagnar, vid sidan av existerande *Leopard* och *Twardy*, 250 Abrahams stridsvagnar och

hundralets raketartilleri (*Hymar*) från USA, samt från Syd Korea 1000 stridsvagnar (*K2*), 600 mobila haubitsar (*K9*)

Sjöstridssystem

En sovjetisk kilo ubåt ska bytas mot tre svenska A26 ubåtar (ordervärde ca SEK 25 miljarder), där Sverige dessförinnan inköpt sitt senaste signalfartyg och luftvärn i Polen (SVT, 2025).

Storbritannien

2022	2025	Framtida
1 COMSAT Nato4B 7 COMSAT Skynet	0 7 COMSAT Skynet 1 ISR Tyche	FGA FCAS Tempest
144 FGA Eurofighter 23 FGA F35 8 ASW Poseidon 6 ISR Shadow 3 ELINT RC135W Rivet <i>joint</i> 3 AEW E3D Sentry 10 TKR A330 20 TPT A440 8 TPT Globemaster	127 FGA Eurofighter 32 FGA F35 9 ASW Poseidon 8 ISR Shadow 3 ELINT RC135W Rivet <i>oint</i> 3 AEW E3D Sentry 10 TKR A330 22 TPT A440 8 TPT Globemaster 2 TPT Falcon	135 FGA F35
14 TPT Hercules 4 PAX Bae146	0 0 2 PAX Falcon	
5 TRG Embraer 86 TRG G115 76 TRG Hawk 14 TRG Texan II	5 TRG Embraer 86 TRG G115 85 TRG Hawk 14 TRG Texan II 7 MRH H145 Jupiter	
5 TPTH AW109	2 TPTH AW109 29 TPTH H135 Juno	
50 AHKP Apache 5 MRH AS365N3 34 MRH AW159 27MRH Gazelle	44 AHKP Apache 5 MRH AS365N3 34 MRH AW159 0	
60 TPTH Chinook 25 TPTH AW 101 26 TPTH Puma 44 TPTH AS350B	57 TPTH Chinook 24 TPTH AW 101 16 TPTH Puma 9 TPTH AS350B Equireil	
<i>Equireil</i> 3 TPTH Bell Griffin 30 ASWHKP HMA2 28 ASWHKP AW101 6 TPT Beech 350 5 TRG G-115	0 28 ASWHKP HMA2 30 ASWHKP AW101 4 TPT Beech 350 5 TRG G-115	
	10 UAV Reaper	

10 UAV <i>Reaper</i> 44 ISRWatchkeeper	1 UAV <i>Sky Gurdian</i> 55 ISRWatchkeeper	
227 MBT <i>Challenger</i> 388 IFV <i>Warrior</i> 176 RECCE <i>Scimitar</i> 275 APC <i>Spartan</i> 409 APC <i>Bulldog</i> 99 APC <i>BvS10 Viking</i> 396 PPV <i>Mastiff</i> 399 AUV <i>Foxhound</i> 437 AUV <i>Jackal</i> 396 AUV <i>Panther</i> 168 AUV <i>Ridgback</i> 24 AUV <i>Bushmaster</i> 56 AEV <i>Terrier</i> 32 AEV <i>Trojan</i> 80 ARV <i>Challenger</i> 30 ARV <i>FV106</i> 28 ARV <i>Samson</i> 156 ARV <i>Warrior</i> 64 MWardwark 35 VLB <i>M3</i> 33 VLB <i>Titan</i> 8 NBC <i>Fuchs</i> SAM <i>Land Ceptor</i> 60 SAM <i>Stormer</i> 14 SAM <i>Rapier</i> 89 ART <i>AS90</i> 126 ART <i>105mm L118</i> 387 MOR <i>L16A1</i>	213 MBT <i>Challenger</i> 388 IFV <i>Warrior</i> 0 59 RECCE <i>Ajax</i> 41 APC <i>Ares</i> 26 APC <i>Athena</i> 25 APC <i>Sultan</i> 4 APC <i>Boxer</i> 114 APC <i>Spartan</i> 409 APC <i>Bulldog</i> 99 APC <i>BvS10 Viking</i> 256 PPV <i>Mastiff</i> 398 AUV <i>Foxhound</i> 437 AUV <i>Jackal</i> 380 AUV <i>Panther</i> 140 AUV <i>Ridgback</i> 24 AUV <i>Bushmaster</i> 16 AEV <i>Argus</i> 21 ARV <i>Apollo</i> 19 ARV <i>Atlas</i> 56 AEV <i>Terrier</i> 32 AEV <i>Trojan</i> 80 ARV <i>Challenger</i> 12 ARV <i>FV106</i> 5 ARV <i>Samson</i> 146 ARV <i>Warrior</i> 64 MWardwark 27 VLB <i>M3</i> 33 VLB <i>Titan</i> 8 NBC <i>Fuchs</i> 12 SAM <i>Land Ceptor</i> 38 SAM <i>Stormer</i> 0 14 ART <i>Archer</i> 39 ART <i>AS90</i> 126 ART <i>105mm L118</i> 387 MOR <i>L16A1</i>	MBT <i>Challenger3</i>

35 MLRS M270B1	27 MLRS M270B1	ART K9
2 CV <i>Queen Elisabeth</i> 4 SSBN <i>Vanguard</i> 2 SSN <i>Trafalgar</i> 4 SSN <i>Astute</i> 6 DD <i>Type 45</i> 12 FF <i>Type 23</i> 8 PSO <i>River</i>	2 CV <i>Queen Elisabeth</i> 4 SSBN <i>Vanguard</i> 1 SSN <i>Trafalgar</i> 5 SSN <i>Astute</i> 6 DD <i>Type 45</i> 8 FF <i>Type 23</i> 8 PSO <i>River</i> 2 PBF <i>Cutlass</i>	4 SSBN <i>Dreadnought</i> 8 FF <i>Type 26</i> 5 FF <i>Type 31</i>
16 PBI <i>Archer</i> 2 PBI <i>Scimitar</i> 2 PB <i>Island</i> 6 MCO <i>Hunt</i> 5 MHC <i>Sandown</i> 1 AGB <i>Protector</i>	16 PBI <i>Archer</i> 0 2 PB <i>Island</i> 6 MCO <i>Hunt</i> 1 MHC <i>Sandown</i> 1 AGB <i>Protector</i> 1 AGE <i>Patrick Blakett</i>	
1 AGS <i>Scott</i> 2 AGS <i>Echo</i> 1 AGS <i>Magpie</i> 2 LPD <i>Albion</i>	2 AGS <i>Scott</i> 0 0 0 1 USV <i>Hebe</i> 2 USV <i>Apollo</i> 5 USV <i>Husar</i>	
10 LCU <i>Mk 10</i> 4 LCU <i>Viking</i> 16 LCVP <i>Mk5B</i> 3 LCM <i>Ramped craft</i>	10 LCU <i>Mk 10</i> 0 16 LCVP <i>Mk5B</i> 3 LCM <i>Ramped craft</i>	

Tabell 13: Storbritanniens arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

Flyg och robotsystem

135 F35 samt IRIS-T har beställts. Noterbart är att Storbritannien deltar i FCAS Eurodrone även efter Brexit (MoD, 2022b). I 2025 års materielplaner ska 10 % av försvarsmaterielsbudgeten användas med fokus på drönare och AI (Reuters, 2025b). En joint venture för *Global Combat Air Programme* mellan BAES, Japan Aircraft Industrial Enhancement Co. ('JAIEC') och Leonardo godkändes sommaren 2025 (EC, 2025). Utveckling av sex typer av långdistansmissiler pågår med räckvidder på 500-2000km, varav tre nationellt utvecklade och två i samarbete med Italien och Frankrike och ett i samarbete med Tyskland. (Barrie, et al, 2025,

s.15). Civila drönare kompletterar materiella anskaffningar, bla från Viking Arms (DSI, 2025, s.36).

Landsystem

Challenger 2-stridsvagnar uppgraderas till "Challenger 3" (med nytt torn och 120 mm kanon, levereras från 2027). Arméns anskaffningar inkluderar 90 Boxer och K9-haubitser för att ersätta äldre kanoner. Cyberförmåga och mer ammunition anskaffas.

Sjöstridssystem

Ett nytt program med 8st *Typ 26*-fregatter och 5 *Typ 31*-fregatter är planerade, vidare ska ballistiska missilubåtar av *Dreadnought*-klass ersätta *Trident* från 2028. Man anskaffar också nya autonoma system och understödsfartyg. År 2024 tillkännagav försvarsdepartementet ett gemensamt ubåtsprojekt med Japan., utöver *ASUS* programmet med Australien och USA. Storbritannien tilldelade i november 2025 *MBDA* UK ett kontrakt på GBP 316 miljoner för att leverera *DragonFire*, ett laservapensystem till Royal Navy från och med 2027 (Defense News.2025). På området marina drönare pågår operativ utprovning av *REMUS 100* UAV från *HII* (Gosseilin-Malo, 2025).

Tyskland

2022	2025	Framtida
2 COMSAT <i>Comsat Bw</i> 5 ISR SAR <i>Lupe</i> 138 FTR <i>Typhoon</i> 88 ATK <i>Tornado</i> 1 ISR <i>A319</i> 3 TPT <i>A310</i> 35 TPT <i>A400M</i> 8 TPT <i>Transall</i> 1 PAX <i>A321</i> 2 PAX <i>A340</i> 2 PAX <i>A319</i> 1 PAX <i>A350</i> 4 PAX <i>Global</i> 69 TRG <i>Texan</i> 40 TRG <i>Talon</i> 51 AHKP <i>Tiger</i> 81 THKP <i>NH90</i> 13 THKP <i>H135</i> 3 THKP <i>AS532</i> <i>CougarII</i> 70 THKP <i>CH53G</i> 22 ASWHKP <i>Lynx</i> 7 THKP <i>H145</i> 15 MRH <i>H145</i> 8 ASW <i>Orion APC</i> 2 TPT <i>Dornier Do228</i> 11 SAR <i>SeaKing</i> 10 SAR <i>NH90</i> 6 ISR <i>Talon</i>	2 COMSAT <i>Comsat Bw</i> 5 ISR SAR <i>Lupe</i> 3 IRS <i>SARah</i> 138 FTR <i>Typhoon</i> 88 ATK <i>Tornado</i> 1 ISR <i>A319</i> 0 3 TKR <i>Hercules</i> 3 TPT <i>Hercules</i> 47 TPT <i>A400M</i> 0 3 PAX <i>A321</i> 0 2 PAX <i>A319</i> 3 PAX <i>A350</i> 4 PAX <i>Global</i> 69 TRG <i>Texan</i> 40 TRG <i>Talon</i> 51 AHKP <i>Tiger</i> 82 THKP <i>NH90</i> 6 THKP <i>Bell</i> 13 THKP <i>H135</i> 3 THKP <i>AS532</i> <i>CougarII</i> 60 THKP <i>CH53G</i> 22 ASWHKP <i>Lynx</i> 7 THKP <i>H145</i> 17 MRH <i>H145</i> 2 ASW <i>Orion APC</i> 2 TPT <i>Dornier Do228</i> 0 18 SAR <i>NH90</i> 0 35 ISR <i>KZO</i> 87 ISR <i>Luna</i> 1 ISR <i>Heron</i>	FGA <i>FCAS</i> 15 FGA <i>F-35</i> 4 ASW <i>Poseidon</i>
339 MBT <i>Leopard2</i>	313 MBT <i>Leopard2</i>	

<p>164 REC <i>Fennek</i> 324 IFV <i>Marder</i> 109 IFV <i>Puma</i> 75 APC <i>BV 206S</i> 37 APC <i>M113</i> 329 APC <i>Boxer</i> 396 APC <i>Fuchs</i> 453 AUV <i>Dingo</i> 650 AUV <i>Eagle</i> 73 AUV <i>Wiesel</i> 51 AEV <i>Dachs</i> 118 ARV <i>Bpz2</i> 87 ARV <i>Bpz3 Buffel</i> 22 VLB <i>Biber</i> 7 VLB <i>Leopard</i> 30 VLB <i>M3</i> 6 MW <i>Fuchs</i> 24 MW <i>Keiler</i> 43 NBC <i>Fuchs</i> 102 SP <i>Wiesel</i> 121 SP <i>155mm PzH</i> 2000 41 MRLS <i>227mm</i> M270 94 MOR <i>120mm</i> <i>Tampella</i> 40 MOR <i>120mm M113</i> 30 SAM <i>Patriot</i> 20 SAM <i>Asrad Ozelot</i> 12 SAM <i>35mm Mantis</i></p>	<p>220 REC <i>Fennek</i> 330 IFV <i>Marder</i> 350 IFV <i>Puma</i> 75 APC <i>BV 206S</i> 37 APC <i>M113</i> 403 APC <i>Boxer</i> 396 APC <i>Fuchs</i> 453 AUV <i>Dingo</i> 550 AUV <i>Eagle</i> 73 AUV <i>Wiesel</i>³⁸ 50 AEV <i>Dachs</i> 116 ARV <i>Bpz2</i> 87 ARV <i>Bpz3 Buffel</i> 5 VLB <i>Biber</i> 7 VLB <i>Leopard</i> 30 VLB <i>M3n</i> 6 MW <i>Fuchs</i> 24 MW <i>Keiler</i> 79 NBC <i>Fuchs</i> 109 SP <i>Wiesel</i> 109 SP <i>155mm PzH</i> 2000 38 MRLS <i>227mm</i> M270 58 MOR <i>120mm</i> <i>Tampella</i> 40 MOR <i>120mm M113</i> 70 SAM <i>Patriot</i> 20 SAM <i>Asrad Ozelot</i> 12 SAM <i>35mm Mantis</i></p>	<p>123 MBT <i>Leopard2A8</i>³⁹ 876 APC <i>Patria 6x6</i>⁴⁰ kryssningsmissiler och 3 <i>Typhoon</i> ramper för ca EUR 1.4 miljard, 14 SAM <i>Iris T</i> 3 PM <i>Typhoon</i> 400 CM <i>Tomahawk</i></p>
<p>6 SSK 212 3 DD <i>Sachsen</i> 3 FF <i>Baden</i> <i>Wurttemberg</i> 4 FF <i>Brandenburg</i> 1 FF <i>Bremen</i> 5 FSGM <i>Braunschweig</i> 10 MHO <i>Frankenthal</i></p>	<p>6 SSK 212 3 DD <i>Sachsen</i> 4 FF <i>Baden</i> <i>Wurttemberg</i> 4 FF <i>Brandenburg</i> 0 5 FSGM <i>Braunschweig</i> 10 MHO <i>Frankenthal</i></p>	

³⁸ Omklassad ABCV

³⁹ defence-network.com (2025).

⁴⁰ *Patria* (2025).

1 MSO <i>Ensdorf</i>	2 MSO <i>Ensdorf</i>	
12 USV <i>Seehund</i>	12 USV <i>Seehund</i>	
1 LCU <i>Type 520</i>	0	
2 AG <i>Schwedeneck</i>	2 AG <i>Schwedeneck</i>	
2 AG <i>Stollergrund</i>	0	
	2 AG <i>Kalkgrund</i>	
3 AGI <i>Oste</i>	3 AGI <i>Oste</i>	
1 AGOR <i>Planet</i>	1 AGOR <i>Planet</i>	
2 AOR <i>Rhon</i>	2 AOR <i>Rhon</i>	
3 AORH <i>Berlin</i>	3 AORH <i>Berlin</i>	
6 AOR <i>Elbe</i>	6 AOR <i>Elbe</i>	
2 ATF <i>Wangeroooge</i>	0	
1 ATF <i>Helgoland</i>	0	
	2 ATF <i>Rügen</i>	

Tabell 14: Tysklands arsenal 2022, 2025 med vissa identifierade framtida projekt

I *Konzeption der Bundeswehr* (2018) föreslås att Tyskland överger kaderorganisation till förmån för högre materiell beredskap med stående förband, vilket medför krav på anskaffning av mer materiel och ger mindre slitage (IISS, 2022, s.109). Av tabell 14 framgår att Tyskland, trots uttalad ambitionsförändring, ännu inte realiserat en större kvantitativ materiell förmåga. Mellan 2023 och 2025 godkände Tyskland dock 255 stora upphandlingsprojekt värda EUR 188,4 miljarder, jämfört med 215 projekt som uppgick till totalt EUR 109 miljarder euro mellan 2015 och 2022. Anskaffningsökningen har setts som en direkt reaktion på Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 (Höller, 2025a).

Materielen som anskaffas reflekterar krigserfarenheter i Ukraina. Bland annat anskaffas 557 440 artillerigranater, nanodronare (*Black Hornet*), lättare pansarfordon (DSI, 2025, s.36) och ett antal transportflygplan. Iögonfallande är också satsningar på bland annat satellitövervakning med tre nya satelliter som dock beställdes redan 2013 (OIH, 2013) och ett avsevärt inköp av 40 *Patriots* samt marina och luftburna drönare, vilket får ses som utslag av att tackla akuta behov. Några dussin pansarfordon, stridsvagnar och artilleribandvagnar har försvunnit ur arsenalen (troligen till Ukraina). Planerade jätteprojektet *FCAS* som värderats till EUR 100 miljarder om gemensam anskaffning av 6:e generationens stridsflyg är ifrågasatt, bland annat sedan *Dassault* begärt 80% andel i projektet (Neubert, 2025).

Rymd och C4I:

En markerad satsning om EUR 14 miljarder, görs på geostationära kommunikationssatelliter och låghöjds satelliter för förbandskommunikation i enlighet med försvarsminister *Boris Pistorius* EUR 35 miljarder plan för tysk rymdsäkerhet.

Flyg och missiler

De amerikanska anskaffningarna blir bara ca 8 % men kan kopplas till Tysklands strategiska, långdistans och kärnvapenförmågor, med inköp av 15 *F-35* för EUR 2.5 miljarder, 400 *Tomahawk* kryssningsmissiler och 3 *Typhoon* ramper för ca EUR 1,4 miljard, 4 *Boeing P-8A Poseidon* EUR 1.8 billion (Lunday, 202). Till detta kommer att *SAAB* fått order på sensorsystemet *Arexis* till tyska flygvapnet värd drygt SEK 6 miljarder (EUR 549 miljoner) med leverans 2025–2028 (Göteborgsposten, 2025). Bundeswehrs kontor för utrustning, informationsteknologi och tjänstgöringsstöd (BAAINBw) har beställt av *Rheinmetall ICEYE Space Solutions* rymdbaserade spaningsdata via exklusiv tillgång till satellitbaserade syntetisk aperturradar (SAR)-satellitkonstellation (ICEYE, 2025) till ett värde av EUR 1.7 Mdr. Till nya förmågor hör en demonstrator för ett högenergilaservapen utvecklat av *Rheinmetall* och *MBDA*, vilket markerar en milstolpe i att införa ett operativt riktat energisystem för marin användning senast 2029 (Höller, 2025b). Flera typer av missiler planeras inköpas bland annat *Tomahawk* kryssningsmissiler och två typer av långdistansmissiler till *F35* med räckvidd 1600, 930 och 560 km. Härutöver arbetar Tyskland på att utveckla *RBS 15* med Sverige *35Tyrfing* med Norge och en långdistansmissil med 2000km räckvidd tillsammans med Storbritannien (Barrie, et al, 2025, s.15).

Landstridskrafter

Rheinmetall ska till 2035 leverera 687 pansarfordon av typ *Puma* och *Boxer* samt 561 *Skyranger* anti-drönarsystem. *Diehl Defence* ska leverera 14 *IRIS-T SLM* system med 700 robotar för EUR 4,2 Miljard. Bundeswehr utökar också med 12 *Heron IAI* taktiska drönare för ca EUR 1,6 miljard och 34 maritima drönare *uMAWS* för ca EUR 675 miljoner.

Tyskland beställde i december 2025 inom *Common Armoured Vehicle System (CAVS)*, upp till 876 *Patria 6x6* pansarfordon för EUR 2 miljarder, i fyra olika varianter. Leveranserna börjar 2026, följt av tekniköverföring till de tyska industripartners FFG, JWT och KNDS, där de första helt lokalt byggda pansarfordonen kommer att levereras 2027 (Patria, 2025).

Sjöstridssystem

På området marina drönare pågår operativ utprovning av den långräckviddiga (8000 sjömil) *Greyshark* från *Euroatlas* och *Sonobot* och *Quadroin* från *Evologics* (Gosseilin-Malo, 2025).

Förklaringar till bilaga 1

2022
AHKP - attackhelikopter ASHKP - ubåtsjakthelikopter FA - jakt/attack flyg ELINT - signalspaningsflygplan TPT - transportflygplan TRG - träningsflygplan THPK - transporthelikopter RHKP - räddningshelikopter MRHKP- multiroll helikopter
MBT - stridsvagn IFV – infanterikanonvagn APV - pansarfordon AUV - pansarbärningsfordon ARV - pansarräddningsfordon ART - artilleri MRL - multipelt raketbatteri MOR - granatkastare SAM - luftvärn LPM - precisionsmissil
SSBN - atomubåt SSN - ubåt CV - hangarfartyg DD - jagare FF - Fregatt

Bilaga 2: Kritiska teknologier

Finland

I 2016 års strategidokument identifieras fyra huvudsakliga kritiska teknologier (Försvarsministeriet, 2016, s.10):

1) (C4ISTAR) inklusive,

- Mjukvaruteknologier, inklusive databehandling, mjukvaruproduktion och säkerhet i mjukvaruproduktion,
- Telekommunikation, särskilt radiodataöverföring och kryptering, dataskydd och cybermiljön
- Teknologier för elektronisk påverkan
- Sensorsystem och sensordatabehandling (signalbehandling)

2) Material- och konstruktionsteknologier, inklusive:

- Materialteknologier för bla smygteknik- och ballistiskt skydd samt excitation
- Teknologier för specialmaterial och skadereparationsförmåga hos specialmaterial
- Energimaterial för militärt bruk
- för särskilda förhållanden kring Östersjön eller Finlands norra läge
- Mekanik för strukturer samt relaterade modeller och simuleringsmöjligheter.

3) Utveckling av multi-teknologiska system och systemhantering, inklusive

- planering, integration, underhåll och livscykelhantering för stora systemenheter,
- Teknik för autonoma system

4) Biokemiska teknologier, inklusive:

- skydd mot effekterna av kemiska vapen och biologiska hot, och stabiliserande teknologier
- teknologier för energirika material, särskilt för produktion av krut, sprängämnen och ammunition och sprängämnessäkerhet.

I statsrådets forskningskommitté satsas även på följande försvarsrelevanta forskning (statsrådet 2023):

- mikroelektronik och kvantteknologi
- kvantdator
- Småskaliga modulära reaktorer

Frankrike

I flera olika strategidokument utpekas prioriterade områden med materielanskaffningsinnehåll, inte minst i de fleråriga budgetlagarna

- CBRN (Frankrike, Reg, 220214,)
- Ammunition och sprängämnen (Mda, 2025c).
- Drönare och robotik (Mda, 2025c).
- Rymden (, Belfer centre. 2025, CNES, Mda, 2025c).
- Luftvärn (Mda, 2025c).
- Specialförband (Mda, 2025c).
- Underättelse (Mda, 2025c).
- Cyberteknik (Pinaud, 2025; Mda. 2025b)
- AI och maskininlärning (Thibaut, 180329;, Belfer centre, 2025)
- Innovation, (Mda, 2025c). inklusive
 - Höghastighetsvapen,
 - vapen med riktad verkan,
 - AI,
 - Autonoma system, robotik och drönare (Mda, 2023a, s.5)
 - elektromagnetiska vapen
 - telekrigföring,
 - ny energiteknik
 - smygteknik,
 - kvantteknik. (Doussin et al, 2024; Belfer centre, 2025).
 - Halvledare, Mikroelektronik, Chips (Doussin et al, 2024).

- Styrkeprojektion (Mda, 2025c).
- Materialvetenskap, Nanoteknologi, Avancerad tillverkning (Mda, 2023a).
- Marin kabelteknik (Mda. 2025a; Pinaud, 2025)
- Överljudsteknik (Mda, 2023b).

Nederländerna

Nederländernas *försvarsstrategi för industri och innovation 2025–2029*, anger i annex 2 precisa prioritetsområden i en tydlig nomenklatur:

1. Cyber- och elektronisk krigföring

- 1.1 Elektronisk krigföring
- 1.2 Cyberoperationer
- 1.3 Cyber och elektromagnetisk
- 1.4 Cybersäkerhet och kryptografi

2. Sensorsystem

- 2.1 Radar
- 2.2 Sonar
- 2.3 Elektrooptik & infrarött
- 2.4 Icke-traditionella sensorer
- 2.5 Sensorfusion

3. Vapensystem

- 3.1 Grundläggande vapenteknologi
- 3.2 Högenergilaser / Riktade energivapen
- 3.3 Styrda och hypersoniska vapen
- 3.4 Dödlighet
- 3.5 Smart och säker ammunitionsproduktion

4. Plattformssystem

- 4.1 Marksystem
- 4.2 Maritima system
- 4.3 Luftsysteem
- 4.4 Rymdsystem
- 4.5 Kraft- och energiresiliens
- 4.6 Signaturer

5. C3I och digitalisering/kommando, Styrning, kommunikation & Underrättelse och digitalisering

- 5.1 Nätverksinfrastruktur & Kommunikation
- 5.2 Informationsteknologi
- 5.3 Underrättelser
- 5.4 Beslutsstöd och mänsklig kontroll
- 5.5 Ledning och kontroll
- 5.6 Digital omvandling

6. Skydd

- 6.1 CBRN
- 6.2 Ballistiskt skydd
- 6.3 Truppskydd

6.4 Sprängämneshantering & minröjning

6.5 Kontraterrorism och säkerhet

6.6 (Counter) Hybrid

7. Mänsklig prestation och medicin

7.1 Mänsklig prestation och motståndskraft

7.2 Utbildning, utbildning och simulering

7.3 Effekter inom det kognitiva området

7.4 Militär hälsa

8. Autonom och obemannade system

8.1 Obemannade system

8.2 Autonomi

8.3 Människa maskin gränsnitt

9. Logistik

9.1 Smart och prediktivt underhåll

9.2 Försörjningskedjehantering

9.3 Transport

9.4 Livscykelstödsanalys

10. Försvarsrelevant nyckelteknologi

10.1 AI, Data vetenskap och maskininlärning

10.2 Avancerade material och additiva ämnen

10.3 Modellering och simulering

10.4 Kvantteknologier

10.5 Halvledarteknologier

10.6 Operativ analys

10.7 Strategisk framsynthet och analys

10.8 Personallhantering

10.9 Etik och juridik

10.10 Systemteknik & Innovation

Polen

MON (2017) identifierar till 2032 bland annat

- Sensor system
- Störningsutrustning
- autonoma automatiska system med dedikerade algoritmer
- konventionell militär utrustning – såsom stridsvagnar, pansarfordon och bemannade multirollflyg
- Spaning (inklusive satelliter), camouflage och stridssystem
- Autonoma lägesinformationssystem med datadelning på alla förbandsnivåer
- Raket och tubartilleri i kombination med attackhelikoptrar
- Riktad energi
- Luftvärnssystem
- elektronisk krigföring
- Femte generationens stridsflygplan, i växande antal utrustade med långdistansprecisionsvapen
- Förstärkning av kustmissilenheter, bemannade och obemannade spaningsplattformar, modern minröjning och ubåtar
- A2/AD⁴¹

I flera olika strategidokument (presidenten, 2020) utpekas som prioriterade områden:

- Kryptering
- mikroelektronik och mjukvara tillverkad i Polen
- Trupprörlighet
- Lägesinformation, underrättelsespaning R3C inklusive satellit system och UAV i nätverk
- Satellitspaning och satellitkommunikation
- Missilförsvar och rymdmissilförsvar (Rady Ministrow, 2017)
- Långräckviddiga precisionsvapen
- luftvärn och pansarvärn
- Specialoperationer
- Cyberkrigföring
- Sjöstridsförmåga
- Robotik (MON, 2025)

⁴¹ Anti access/Area Denial

Tyskland

Tyska regeringen (BMVg, 2024, s. 8) har identifierat följande teknikområden som viktiga nationella säkerhets- och försvarsindustri teknologier:

- Militär och säkerhetsrelevant IT och kommunikationsteknologi,
- artificiell intelligens,
- örlogsfartygskonstruktion (yt- och undervattens plattformar), statlig skeppsbyggnad, skyddade/pansarfordon,
- sensorteknologi,
- skydd,
- elektronisk krigföring.

Dessutom har den federala regeringen definierat säkerhets- och försvarsindustriella teknologier som är i nationell försörjningssäkerhet:

- Kvantteknologi,
- missiler och missilförsvar,
- Rymdteknologi,
- ammunition,
- obemannade system

Tysklands första Rymdsäkerhetsstrategi (BMVg,2025, s.16)

- Driva, skydda och försvara nationell och europeisk rymdinfrastruktur
- Stödja en motståndskraftig och innovativ rymdindustri, inklusive genom tilldelning av kontrakt
- Innovations och forskningsstöd;
- Operativ militär rymdförmåga;
- Förmåga till elektroniska- och cyberoperationer i rymden,
- Kapacitetsökning, genom pooling och delning;
- militär rekognoscering
- inkludering av tyska rymdsystem i partnerskap
- Nationell användning av europeisk rymdinfrastruktur.
- Lägesinformation genom globalt täckande sensorer

Storbritannien

Nationella försvarsindustriella prioriteringar, där varierande nivåer av brittisk autonomi krävs MoD. (2025a):

- Kärnvapenavskräckning,
- Atomubåtar,
- Markstridssystem,
- kryptografi,
- stridsflyg,
- Skeppsbyggnad,
- Komplexa vapen och ammunition
- stål, energirika material, batterier, halvledare och sällsynta jordartsmetaller;
- riktad energi
- Kvantteknologier,
- drönare och autonoma system,
- rymden,
- AI,
- Cyber,
- Ingenjörsbologi,
- Avancerade uppkopplingsteknologier,
- Halvledare

I rymdstrategin (MoD, 2022c, s30) lyfts prioriteringar för satellitförmåga fram enligt följande

- a) Säkra kommunikationer
- b) Sensor kapacitet (space domain awareness)
- c) Spaning, rekognoscering, övervakning (ISR)
- d) Ledning och styrning (Command & Control)
- e) områdeskontroll
- f) position, navigation och timing
- g) uppskjutning